

Joachim Lussow   Jakob Konrad Labun

De Regalibus Disputatio II. Exhibens Reliqua maiorum Regalium genera, quae passim simpliciter, passim etiam sub certo quodam respectu, Reservata appellari possunt,

Rostochi[i]: Kilius, 1637

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn746479654>

Druck   Freier Zugang

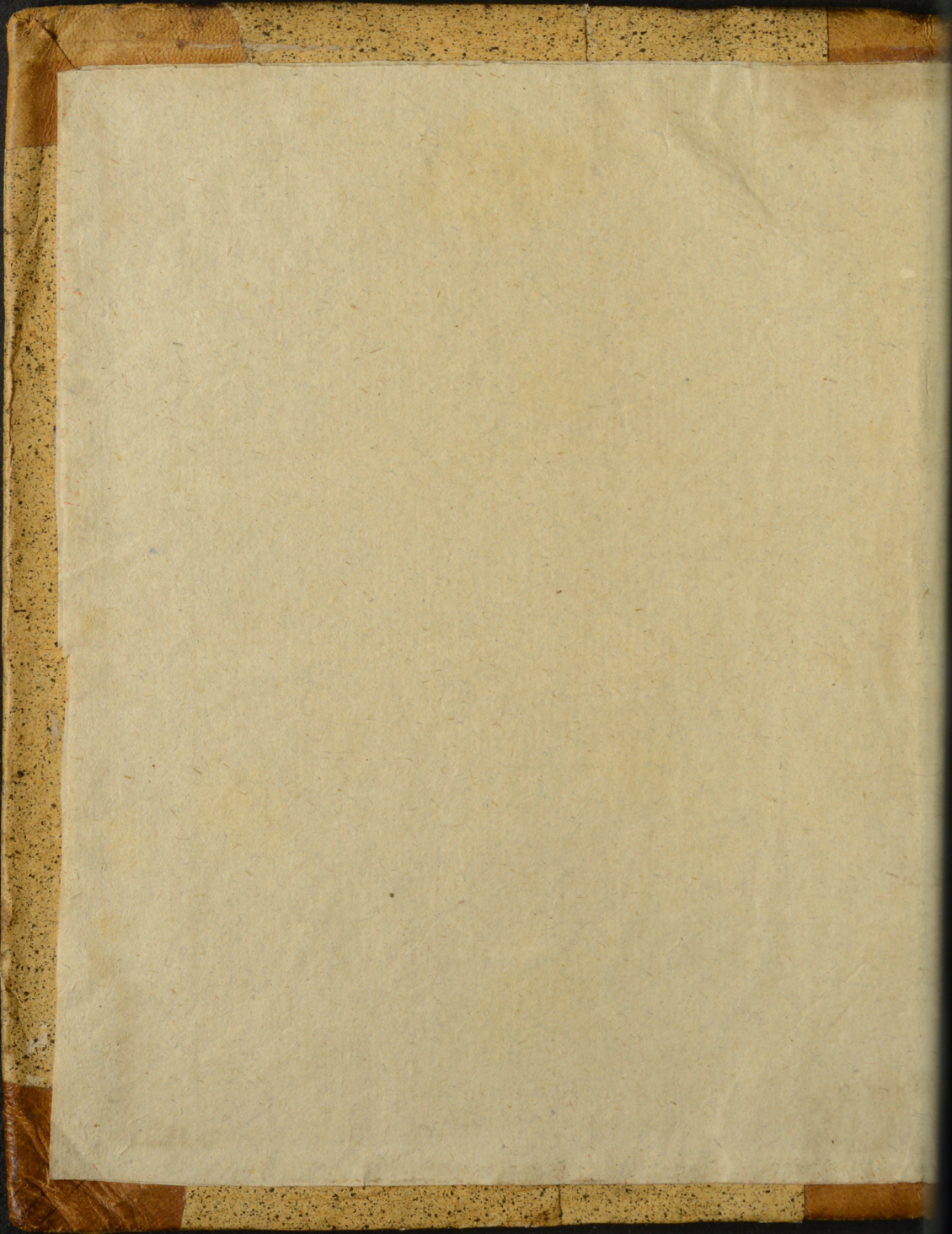

V. N. - 2 (174.)

4
Quod DEUS ter Opt. Max. benè vertat

De

REGALIBUS

DISPUTATIO II.

Exhibens

Reliqua majorum Regalium
genera, quæ passim simpliciter, passim
etiam sub certo quodam respectu, Reserva-
ta appellari possunt,

QUAM

Permissu Amplissima Facultatis Juridica

Sub Praesidio

Dn. JOACHIMI Sussow / J. U. D.

*Publicè ventilandam proponit in Auditorio
majori ad diem 30. Septemb. horis à
7. matutin.*

JACOBUS CONRADUS Labun.

ROSTOCHJ,

Literis NICOLAI KILII, Academ. Typogr.

ANNO M. DC. XXXVII.

Quod D. noster Opt. Max. bene vertat

REGALIBUS

DISPUTATIO II.

Reliqua majorum Regalium
genera, quae passim simpliciter, passim
etiam sub certo quodam respectu, Reiviva-

QUAM

Permissa Amplissima Facultate Juridica
Sub Praesidio

Dr. JOACHIMI ZUSSOWI, U.D.

Publice ventilandam proponit in Auditorio
majori ad diem 30 Septembris hujus
7. Martii.

JACOBUS CONRADUS SEDWIG

ROSTOCK

ROSTOCK

Libris NICOLAI KILII Academi Typogr.
Anno M. DC. XXXVII

DISPUTATIO II.

Exhibens

Reliqua Regalium majorum Genera

Respondente

JACOBO CONRADO Labun.

Discussis in præcedenti Disputatione maxima ex parte Regalibus majoribus & Reservatis, non abs re me facturum existimo, si illorum reliqua, quæ adhuc superesse videntur, in præsentiarum adjiciam, & communicabilia, ut vocantur, sequenti referrem disputationi, offert autem sese primo loco,

Jus creandi Comites Palatinos.

1. Comites Palatini, de quibus hic agitur, germanè des Heiligen Römischen Reiches Hove Graven appellantur, teste *Schonborn. lib. 5. politic. c. 15. in fin.* & longè differunt à veris istis Comitibus, de quibus actum est supra *th. 41. disputationi præcedenti*; nam illorum respectu, hi abusive solummodo & improprie Comites appellantur, & comitatu carent, sic werden mit keiner Graffschafft vom Römischen Keyser belehnet / sed nomine saltem & vice Imperatoris, cum omnibus locis ipse adesse non possit *l. Magistros 7. C. de Professorib. & Medic.* actus nonnullos expediunt, qui ab Imperatore ipso, tanquam reservata ipsius, alias essent expediendi. Unde constat, fuisse illos semper, & adhuc esse in magno honore & dignitate collocatos, & posse hunc honorè à nemine, nisi à solo Imperatore conferrri, ut non immerito inter majora regalia & reservata Principis referatur potestas creandi comites Palatinos. *Bocer. tr. de Regalib. c. 2. n. 246.* Quæ autem Comitibus hisce concessa sunt, ex tenore privilegii dependent, nonnullis enim potestas tantum data est, Notarios vel Tabelliones creandi, spirituos & naturales legitimandi, nonnullis insuper etiam Doctores, Licentiatos, Magistros, Baccalaureos & Poetas faciendi, aliis adhuc famæ restituendi, aliis plura, aliis etiam pauciora videmus concessa. An verò & nobilitare aliquem possit Comes Palatinus, quærunt Interpretes? Si in specie, hoc privilegium ipsi ab Imperatore est concessum, affirmare hoc possumus cum *Lancell. templ. omn. judic. lib. 1. c. 1. Paumest. de Juridict. lib. 2. c. 3. n. 27.* Verum cum

F

tales

tales unquam extitisse nobis non conflict, inquit *Jofias Nold. 17. de Stat. Nobil. 6. 2. in fin.* malumus impresentiarum de eo nihil, quam *βαρυσματα* *ῥημάτων* comminuci.

2. Privilegia verò illorum strictè esse accipienda docent Interpretes, *arg. 6. porro Extr. de Privileg.* Hinc, licet legitimare poterit Imperator liberos, quorum mater adhuc superstes, & cum qua pater legitimè matrimonium contrahere potest, & sic defectum hunc, adjecta saltem clausula derogatoria; non obstante sc. quod eorum matrem pater commode in uxorem accipere possit, expresse tollere, Comitè tamen Palatinum, utcumq; etiam generalem legitimandi potestatem is habeat, illud non posse assero, nisi & hoc ei privilegio nuncupatum concessum sit *Barthol. Capoll. cautel. 223. Gail. 2. Observat. 142. n. 3.* Hinc etiam diligenter animadvertendum, an ipsi tantum concessa sit potestas dispensandi, an verò & legitimandi, aliud enim est legitimare, aliud dispensare; Nam Legitimatio est, quoties persona generaliter & absolue habilitatur & natalibus ingenuitatis; plene restituitur, ita ut omnis macula tollatur perinde ac si de legitimo matrimonio natus esset, *Gail. 2. Observat. 40. n. 3. vide tamen infra th.* Dispensatio verò est, quòd saltè ad actus quosdam fit legitimatio, veluti quoad successionem tantum vel quoad honores & dignitates, non obstante defectu natalium, & tunc in casu saltem dispensationis pro legitime nato habetur, ultra illum verò minime fit extensio *Gail. 2. Observ. 142. n. 17.*

3. Creare etiam solent Comites Palatini Doctores quos Bullatos appellant Interpretes, de hisce autem queritur, an iisdem frui debeant privilegii cum Doctoribus in Academiis solemniter promotis? & negant hoc *Matth. Coler. de process. execut. part. 2. c. 3. n. 129. Rurg. Ruland. part. 2. de Commiss. lib. 1. c. 14. n. 8.* Affirmant e contra *Matth. Stephan. lib. 2. de iurid. part. 1. c. 6. n. 9. Dn. arum. discurs. 1. ad A. B. th. 5. Treutl. vol. 1. disp. 1. th. 7. lit. A.* modo prævio examine & duobus ad minimum vel tribus adjunctis Doctoribus à Comite Palatino renunciatur. Alii inter quos est *Jofias Nold. de Stat. nobil. c. 5. n. 41.* ajunt: posse equidem Bullatum hunc, Doctorum beneficiis frui, veruntamen promotum in Academia esse præferendum. Ego sane ut in hoc Dd. conflictu uni parti adharcam, facio simpliciter cum affirmanibus, adeo ut nec majorem dignitatem, seu præferentiam quandam Doctoribus in Academiis promotis de jure concedere possim, nisi per longam & inveteratam consuetudi-

svetudinem vel per expressam legem in uno vel altero casu hanc sibi ac-
quisiverint; nō enim hic spectanda persona quæ confert hasce dignita-
tes, quam cuius nomine & iussu illæ conferuntur, & quis dubitat Impe-
ratorem ipsum, æquè per Comitem Palatinum quam per Decanum Fa-
cultatis alicujus in Academiis Doctores creare, juxta vulgare illud.
Quod quis per alium facit, per seipsum fecisse videtur. Accedit quod
conferentes hoc in casu, non propria, sed ejus utantur potestate, qui
mandavit, proprium enim nihil habent, inquit lct. in l. 1. §. qui man-
dat am 1. ff. de off. ejus cui mand. est juris. ut ita nec prælationem quandā
seu majorem dignitatem ex persona conferentis hi vel illi prætere
possint.

Jus nova vectigalia erigendi.

4. Aliud est nova vectigalia instituere vel erigere, alitū jam insti-
tuta exigere, utrumq; Regale est, sed illud ad majora pertinet & Reser-
vata Principis l. vectigalia 10. ff. de Publican. & vectigal. hoc ad minora,
quæ Fiscum potissimum concernere dicuntur, c. unic. Que sint Regalia.
& hoc posteriori demum sensu, Fridericum Imperatorem in d. c. unic.
inter Regalia collocasse vectigalia, planè mihi persuasum habeo, per ea
quæ dixi disp. præced. th. 12. Secus prout statuit Henr. Bloch discept. de
jure vectig. conclus. 8. lit. A. Verum de jure exigendi, suo loco pluribus,
cum bono Deo, dicetur, hac vice tantum de potestate instituendi seu
erigendi pauca sum prolaturus. Sciendum autem in Romana
Repub. & quidem sub Consulibus, potuisse Ædiles, exhausto atq;
inopi *Ædilio*, nova vectigalia instituere, quō Reipub. oneribus consu-
lebatur *Alex. ab Alexandr. 4. gen. dier. 4. in fin.* imo & Censores vectigalia
ac portoria nova statuere, vetera exigenda mandare, illaq; publicanis &
Conductoribus locare potuisse, author est idem *Alex. ab Alex. 3. gen. dier.*
13. pag. mihi 145. translata verò omni potestate in Principem, faculta-
tem quoq; hanc in illum transfuisse constat ex d. l. vectigalia 10. ff. de Pub-
lican. & vectigal. l. 3. C. vectigal. nova instir. non poss. c. innovamus 10.
Extr. de Censib. Exactionib. & Procurat. ut non frustra hoc jus ad ma-
jora Regalia & Reservata Principis referant *Dd. Bodin. lib. 1. de Rep. c.*
10. n. 169. vers. jus autem vectigalia. *Clapmar de arcan. Imp. lib. 1. c. 21. in pr.*
Andr. Knich. de Sax. non provocand. Jure, verb. Ducum c. 5. n. 60. 61. & seq.
Carpz. de Regalib. th. 41. Solus enim Imperator est, qui vectigalia in Im-
perio

perio erigit, instituit ac aliis Principibus & Statibus concedit *per jura jam allegata* imo qui vectigalia vetera auget & reformat. *l. 4. C. nov. vectigal. instit. non pos. l. vectigalia 10. ff. de Publican. & vectigal. Recept. Imper. de An. 1576. §.* Weiter sind wir auch glaubhaftig/ etc. *ibi:* weil auch das alles zu vnser Keyf. sonderen Hoheit vnd reservaten gehört/ *Andr. Knich. d. c. 5. n. 64. Henr. Klock de jure vectigal. conclus. 8. lit. C.* non tamen temerè, sed *justa ex causa*, puta si adeo tenuis est Respub. vel Civitas, ut extraordinario auxilio juyari debeat *l. 1. C. Nova vectigal. instit. non pos.* Et tradunt Dd. Civitatem vel Rempub. nova vectigalia ab Imperatore impetrantem, non solum causas petitionis allegare & supplicii libello inferere *arg. d. l. 1. Azo in summ. C. nov. vectigal. instit. non pos. n. 2.* sed & insuper demonstrare debere, locum istum aliàs nullis gravatum esse vectigalibus *Bocer. de Regalib. c. 2. n. 188.* alioquin privilegium illud præsumitur per sub & obreptionem impetratum *Minsing. 5. Obser. 31.* conjectura enim est, Principem si alia onera scivisset, non facile fuisse concessurum novum vectigal. *Speid. in not. ad dissert. 8. Rumelin. ad aur. bul. th. 20. lit. A.* De poena verò quæ constituta est adversus illos, qui vel propria autoritate vectigalia instituunt, vel circa illorum exactionem delinquant, *vide Bocer. d. c. n. 135. & 186. Rumelin. di. disp. 8. ad aur. bull. 1b. 25. part. 1. Minsing. 5. Observ. 29. n. 3. 4. & 5. Bechr. de securit. & salv. conduct. c. 3. n. 59.*

5. Adhibet etiam hodie Imperator, quoties de novis vectigalibus instituendis agitur, in consilium, Principes Electores, idq; vi Capitulationis Cæsareæ, qua promittit: nolle se vel nova vectigalia instituere, vel vetera augere, absq; Principum Electorum voluntate & consilio, verba sic habent: *Wir sollen vñ wollen auch insonderheit/ die weil Deutsche Nation vnd das Heilige Römische Reich zu Wasser vnd zu Lande zu höchsten vor damit beschweret/ nun hinfuro keinen Zoll von neuen geben/ noch einigen alten erhöhen/ ohn besönder Rath wissen vnd zulassen der Sechs Churfürsten Capitul. Carol. V. apud. Goldast. Reiches sachen p. 2. pag. 183. & in Capitulat. Ferdin. II. artic. 20.* hæc leguntur verba: *Vnd da jemand bey vns umb neue Zollbegnadegung / vnd erhöhung der alten vorerlangten Zoll suppliciren vnd anlangen würde / so sollen vnd wollen wir ihme einige Verrostung/ promotorial, vnd vorbitliche Schreiben an die Churfürsten nicht geben oder aufgeben lassen.* Ad hujus autem promissionis observantiam, maximè cum vim Contractus illa habeat, tam juris ratione, quam juramenti religione obligari imperatorem

ratores testantur *Gail. 1. Observ. 41. n. 4. Roland. à Vall. conf. 62. n. 8. vol. 2. & alii ab hisce allegati.* Non tamen sequitur ex hisce: Jus erigendi nova vectigalia Electoribus communicatum esse, ita ut & illi auctoritate sua propria, vectigalia erigere & instituere possent; nam Imperator suam in hac re potestatem sibi semper reservat, adhibito tantum consensu Electorum, facit text. in Reces. Imper. de An. 1576. §. *Weiters* ibi: sondern weil auch das alles zu vnser Keyserl. Mayst. sondern (nota particulam exclusivam) Hoheit vnd reservaten/so wol auch zu vnser Keyserl. vnd der Churfürsten reputation veracht vnd schmele- rung defacto durchbracht werden will. *Sixtin. de Regalib. lib. 1. c. 2. n. 43. & seqq.* An verò præcisè omnium Electorum consensus requiratur, vel majoris partis sufficiat, quæri potest propter verba in Capitulatione apposita mit Nach wissen vnd zulassen der Sechs Churfürsten? uno enim dissentiente, vix dici potest, intervenisse consensum sex Electorum prout argumentatur *Steph. Gratian. decision. 183. n. 13.* Sed postea verius videtur, requiritur enim consensus sex PP. EL. non ut singulorum, sed ut corporis & Collegii alicujus, cum omnia ferè Electores in publicum collegialiter peragant, ut exemplum habemus in Electione novi Imperatoris *Buxtorff. dissert. ad aur. bull. conclus. 35.* jam verò juris est expediti, quod in actibus collegiorum & universitatis etiam id, quod major pars effecit, pro eo habeatur, ac si omnes egerint. *l. quod major 19. ff. ad municipal. l. nominationum 45. C. de Decurionib. ubi Gothofr. in not. verificari namq; omnium consensum in majori parte pl. docet Gratian. d. decis. 183. n. 11. 25. & seqq.*

Potestas concedendi jura Civitatis.

6. Sic majoribus quoq; Regalibus annumerare fas est, potestatem Jus Civitatis tribuendi, Ieri vocant: spiritum & vitam dandi civitatibus *Stadt-Recht geben arg. l. unie. C. de Metropol. Beryt lib. 11. Bocer. de Regalib. d. c. 2. n. 237. Thom. Michael. de SS. Cesar. Majest. Cam. ac Stat. Jurid. Conclus. 12. lit. C. Rumelin. ad aur. bull. part. 3. dis. 3. th. 17. Clapm. de arcant. Imp. lib. 1. c. 21 in fin.* quæ potestas penes solum est Imperatorem, adeo ut si quis absq; Cesaris consensu, ad minimum tacito, Civitatem constitueret, ea nec Civitas, nec Jura Civitatis habere intelligatur *Lancell. in repl. omn. judic. lib. 3. c. 1 §. 1. verb. civitatem concedit.* Hinc Maximilianus Imperator eum An. 1514. Albertus Comes Mansfeldensis vico cui- dam propè Islebiam Spiritum & vitam, seu quod idem est Jus Civitatis

concedere voluerat, mandato prohibitorio illud fieri prohibuit, his
verbis: Wann nun dir noch jemand anders nicht geziemet Städte
Recht/ oder anders das der hohen Obrigkeit anhanget/ ohn sonder Er-
laubniß anzutreiben/ so empfehlen etc. *referente Thom. Michael dict.
conclus. 12. Laurent. Obm de Iure Episcopali. conclus. 13. lit. C. Henr. Bru-
ning. de Var. univers. speciebus. conclus. 13. lit. A*

7. Sequitur itaq; ex hisce I. non facile faciendum esse cum illis, qui
asserunt; Hodie & Principes territoriorum hoc Jus sibi vindicare, ejusq;
rei præjudicia complura extare *Dn. Lindem. Exercit feudal. 2. c. 3. th. 31.*
nisi & nobis de præjudiciis istis exacte constet, maximè cum certum sit
& non dubium, ut loquitur Dauth. de Testam. n. 36. pag. mibi 37. in pr.
quod ad extruendas novas civitates jura nostra, & potissimum Saxo-
nica Sacræ Cæsareæ Majestatis auctoritatem requirant. II. Episcopum
ad Constitutionem Civitatis alicujus nihil facere per tex. expressum *in c.*
Episcopi c. illud sane distinctio. 80. c. 1. Extr. de Privileg. & Excess. privi-
leg. Henric. Brunig. de var. univers. speciebus. conclus. 13. lit. B. Quid autem
sibi velit, quod dicitur *in l. unaquæq; 36. C. de Episcop. & Cleric. hisce*
verbis: Unaquæq; Civitas proprium Episcopum habeto, quæritur? &
respondeo illud vel 1. accipiendum esse de majoribus saltem civitatibus,
quasi illis tantum proprius esse deberet Episcopus, non etiam minori-
bus & medioeribus, præsertim cum dicatur in jure Canonico: Episcopi
non in Castellis aut modicis Civitatibus debent constitui, sed Presby-
teri per Castellis & modicas civitates debent ab Episcopis ordinari &
poni *c. Episcopi distinct. 80.* & ubi minores sunt plebes, minoresq; con-
ventus, presbyterorum cura sufficit, episcopalia autem gubernacula
non nisi majoribus populis & frequentioribus Civitatibus oportet præ-
sidere *c. illud sane d. distinct. 80.* ne honor, cui excellentiora debent,
committi, sui numerositate vilescat. *c. Episcopalia 1. Extr. de Privileg. &*
Excess. privileg. Vel 2. per Episcopum in d. l. unaquæq; 36. intelligo
non tantum Episcopum in specie sic dictum, sed etiam quemlibet Pres-
byterum; olim enim eisdem fuisse, & promiscue dictos esse Presbyte-
ros & Episcopos auctor est *Rittershus. in Exposit. Novell. part. 1. c. 7. n. 5.*
Et quamvis in Italia consuetudine receptum sit, ut pro civitate non ha-
beatur locus, qui Episcopo caret *Panormit. in d. c. 1. de privileg. & Ex-*
cess. privileg. n. 1. circa fin. neq; aliter hodie ibidem inquirenti observare
liceat, quam singulas Civitates singulis Episcopis provisâ esse, ut loquitur
tur

ut Laurent. *Ohm de jure Episcopali. conclus. 13. lit. C.* in Germania tamen integræ Regionēs vix unum alunt Episcopum, cum hi & Principes nobis plerumq; sint & audiant *Rittersh. d. 6. 7. n. 50.* loco autem veterum Episcoporum habent & nostræ Civitates potissimum majores, ut & singulae regiones & districtus, suos Inspectores Ecclesiarum, quos Superintendentes appellare solentis & quorū quilibet in sua Civitate & loco Episcopus gregis universi constitutus ad gubernandā Ecclesiā dici potest.

8. Differt verò à jure Civitatis, cujus concedendi potestatem de majoribus, dixi esse Regalibus, Jus Civilitatis vulgò *Bürger Recht* quod non ad Reservata Principis pertinet, sed consequitur quilibet origine, manumissione, allectione vel adoptione, ut habetur in *l. cives 7. C. de Incolis Bruning. de var. universit. speciebus. conclus. 40.* Adoptat autem vel concedit potius alicui Jus hoc civilitatis, cujuslibet Civitatis Magistratus & Senatus Laurent. *Ohm de Jure Episcop. conclus. 13. lit. C.* vel quoad immunitates & privilegia tantum, ut Romanos Civitate sua donasse legimus exteros, vel etiā ut adoptatus simul Civis istius Civitatis sit & fiat, ad quod tamen & tria potissimum requirunt Dd. I. ut in Civitate habitet h. e. domicilium habeat, II. ut continuo habitet, nam qui propositum ad prius domicilium revertendi habet, continuo quidem dici potest habitasse in priori, sed non in posteriori loco III. ut cum tota familia inhabitet, non autem cum uno aut duobus *Ludovic. Roman. Cons. 264. n. 1. 3. & seqq. Arum. Discurs. 6. ad aur. bull. th. 11. Rumelin. part. 2. dissert. 5. ad aur. bull. th. 4.* quæ si vera sunt sequitur exinde: I. recte dixisse *Bodinum lib. 1. de Repub. c. 6.* duarum civitatum subditum, vel civem, neminem de jure esse posse, II. Civem deserentem civitatem suam, perdere privilegia & definire civem esse. *Gail. 2. Observat. 36. n. 7.* Quæritur tamen non incommodè, An etiā invito superiori Civis alicujus Civitatis forum suū mutare, alio migrare, ac ibidem Civilitatem jure acquirere possit? Ajunt hoc fieri posse de jure Communi *Bodin. lib. 1. de Repub. c. 6. vers. Et tamen si Romano jure amittere civitatem cuiq; in: egrum est Buxtorff. dissert. ad aur. bull. conclus. 99. lit. F. Arum. discurs. 6. ad d. aur. bull. th. 12. Rumelin. dissert. 5. ad aur. bull. th. 5. part. 2.* quibus & ego hæc vice subscribere, nisi sequentes remorā mihi objicerent rationes. quod video, jura ab ipsis allegata nō loqui in terminis nostris, nec de civibus sed de incolis potissimū accipienda esse, inter civē autē & Incolam multū esse differentię didici ex *l. cives 7. C. de Incolis & ubi quis domicil. habere. & c. 2.* quia jus civilitatis per mutuā quasi conventionē acquiritur, & sic unius voluntate vix est, ut dissolvi vicissim possit

possit arg. l. sicut s. C. de Obligat. & Actionib. 3. quia Magistratus sine causa subditum vel civem suum civitate expellere non potest E. neq; subditus Magistratus Jurisdictioni sese eximere debet. 4. Accedit Constitutio Caroli Magni quæ extat apud Goldast. tom. 1. Constit. Imperial. pag. 10. §. similiter his verbis: Similiter præcipimus ut quemlibet liberum hominem, qui Dominum suum contra ejus voluntatem dimiserit & de uno Regno in aliud profectus fuerit, neq; ipse Rex suscipiat, neq; hominibus suis consentiat, ut talem hominem recipiant, vel juste retinere præsumant &c. Ast quicquid sit, consuetudine in Germania receptum esse, concors est Dd. opinio, posse huic juri à Civibus resignari, dummodo pro migratione solvat aliquis certam, de omnibus suis bonis, pecuniæ summam, quam vulgò den Abzug vocant, oder Abschuss/ die Nachsteuer Gail. 2. Observ. 36. n. 7. Christ. Ming. de superior. territor. conclus. 83. Henr. Bruning. de var. univers. speciebus conclus. 39. lit. A. Dn. Cothman. Resp. Academ. 19.

Jus concedendi Nundinas.

9. Potestatem concedendi Nundinas inter majora quoq; referunt Regalia Thom. Michael de S. S. Cesar. Majest. Camer. ac Stat. Jurid. conclus. 12. lit. D. Cluten Syll. rer. quotid. conclus. 22. lit. E. Carpz de Regalib. conclus. 40. Solus namq; Imperator nundinarum jura concedit arg. l. unic. C. de Nundin. l. 1. ff. eod. Wesenb. in pr. ff. de Nundin. Andr. Knich. de Saxon. non provoc. jur. verb. Ducum c. 5 n. 437. auditis tamen prius adjacentibus & vicinis Civitatibus ac pagis quorum interesse possit Gail. 2. Observat. 69. n. 25. Sunt autem Nundinæ celebriores Imperii vel Provinciæ alicujus Mercatus, qui certis stasisq; temporibus, maximo conventu mercatorum in his habentur locis, quibus jus eos habendi datū est, vel Imperatoris beneficio, vel longa consuetudine Cujacii π. C. de Nundin. quales sunt in Germania celebriores: Nundinæ Francofurtenses ad Mænum, Lipsenses, Naumburgenses, item Francofurtenses ad Oderam. &c. Auferre quoq; posse Principem nundinas alicui civitati, vel oppido, & in aliam vicissim transferre author est Andr. Knich. d. c. 5. n. 441. Tessaurs. decision. 264. n. 3. sic Carolum IV. Francofurtensibus jus Nundinarum abstulisse & Moguntiam transtulisse refert Cario lib. 5. Chronic. licet postmodum ex intercessione Rudolphi Palatini & Marchionis Brandenburgensis illud iis restituerit, Armisæus de jure

de jure Majest. lib. 2. c. 3. n. 18. Per decennium deniq; amitti nundinarum jus constat ex *l. 1. ff. de Nundinis & Dd. ibidem.*

10. Privilegium nundinarum est, quod qui eas visitant, non possint pro debito alibi contracto, tempore Nundinarum seu in ipsis Nundinis detineri vel conveniri *d. l. unic. C. de Nundin. Coler. de process. execut. part. 2. c. 3. n. 156.* & hoc adeo verum esse Dd. putant, ut etiam obtineat in illo loco, sine quo ad Nundinas Mercatores venire nequeunt *Peckius de arrest. c. 10 n. 4.* quo jure, videant illi; Ego ipsas Nundinas gaudere tantum securitate hac publica assero, & dico quod stantibus iis, nec bona, nec persona debitoris, arresto detineri, privative debiti causa interpellari possit *Gothofr. in not. ad d. l. unic. finitis autem eis, etiam privilegium cessare existimo, uti hoc præjudicio quodam declarat Coler. d. c. 3. n. 359. Bocer. de Regalib. c. 2. n. 240. Carpz. de Regalib. th. 49.* An verò debitores privilegio & immunitati huic nundinarum renuntiare possint, inter Dd. controvertitur; Affirmativa placet cum *Peck. de Arrest. c. 12. n. 2* Exules tamen & Proscripti propter commissum aliquod crimen immunitate hac non fruuntur, cum hostes existimetur civitatis *l. amissione s. 1. ff. de Capite minut. l. relegati l. Divi fratres ff. de Pœnis Peck. d. c. 10 n. 7.*

Jus Constituendi cursus Publicos.

11. Ad majora hæc Regalia & Reservata Principis referunt etiam Dd. Jus instituendi Cursus publicos, seu Regios Cursores, vulgò Postas, *Sixti de Regalib. lib. 2. c. 13. n. 42. Joach. Cluten Syll. rer. quotid. Conclus. 22. lit. B. Bocer. d. tr. de Regalib. c. 2. n. 236.* id enim solus habet Imperator *Clapmar. de arc. an. Imper. lib. 1. cap. 21.* quocirca anno 1579. Duci cuidam Germaniæ, qui publicos Cursus & Postas in Belgium & Italiam disposuerat, pro juris sibi tantum competentis defensione, severe hoc interdixisse Imperatorem author est idem *Clapmar. d. l. Cluten d. Conclus. lit. C.* Et Anno 1596. & 1597. Magistro Postarum officium ab Imperatore confirmatum esse sublatis interim, generali Imperatorio diplomate, reliquis privatis & Civitatù quarundam Cursoribus *Mehgerpost vnd neben Voren/tradit Thom. Michael. de SS. Caesar. Majest. Camer. ac Stat. Jurid. Conclus. 12. lit. B.* Per Cursus verò publicos non intelligi hic *Begeades h. e. Veredos à vehendis Rhedis sic dictos, de quib. tit. in C. de Curs. public. & ang. & per ang.* ex jam dictis patet, quiq; sive ad transvectionem armorum *l. ult. C. de Fabricensib. l. cursum 22. C. de Curs. public.*

sive profectioem Legatorum *d. l. cursum* sive ob aliam utilitatem publicam *l. maximarum C. de Excusationib. muner.* subditis imponebantur, & sub nomine Angariarum continebantur; sed Equos publicos, per vias publicas dispositos, quos Postas hodie vocamus, quibus qui praesunt, Magistri Postatum appellantur, vulgò Postmeister. De Postis accipi etiam potest illud *Caesaris lib. 3. de bell. Civil. Nuncios per dispositos Equos de victoria Caesari Messaniam allatos.* Summam autem utilitatem praebent, non tantum iter facientibus, literasve alicui mittentibus, sed etiam haud parum vectigal Fisco inferunt, imo praeter omnes utilitates etiam ad securitatem Reipub. plurimum faciunt, nihil enim magis potest esse è re Principatus alicujus, quam si Princeps, quid in quocunq; Provinciae suae angulo geratur probe exploratum habeat. *Joach. Cluten. d. dissert. conclus. 22. lit. B.*

Jus absolvendi à Juramento ad effectum agendi.

12. Additur ulterius Reservatis Imperatoris vel majoribus Regalibus, Jus absolvendi à juramento ad effectum agendi, *Emen seine gegebeney Bryhed gegen den Herren/so ihn also verurphedet hat zu relaxiren, damit er sich gegen selbigen Rechtsens gebrauchen möge/ Borch. ad c. unic. Que sunt Regal. n. 4. Boccr. tr. de Regalib. c. 2. n. 135. Carp2. de Regalib. conclus. 34.* Cum enim frequentissime contingere possit, ut innocentes plerumq; subditi, ob causas etiam civiles à Dominis suis & superioribus, carceribus iniquè mancipentur, nec exinde nisi sub obligatione jurata, & elogio de non vindicando cateere, vulgò geschworne Bryhed/relaxentur, constitutum & provisum est, ut à tali juramento, relaxatio ad effectum agendi peti possit. *Andr. Gail. 1. Obser. 22. n. 1.* Potestas autem relaxandi & absolvendi hoc modo à juramento, Assessoribus Camerae Imperialis quoq; permessa est. *Ordinat. Camer. part. 2. tit. 24.* ita tamen ut prius ad eum Principem & Magistratum, qui hoc juramentum de non offendendo, à captivo exegit, scripserint, eiq; desiderium Jurati exposuerint, & cognoverint æquumne & justum esse supplicantis postulatam. *Ordin. Camer. d. tit. 24.* in dubio enim semper pro Magistratu militat praesumptio, & praesumitur ex legitimis causis aliquem fuisse captum. *Gail. 1. Observat. 22. n. 4.* Modum autem procedendi in causa relaxationis juramenti accuratius annotatum reliquit *Gail. 1. Observat. 23.*

13. Et quamvis Canonistae communiter existiment, causam juramenti, an sc. Juramentum sit licitum vel illicitum, servandum vel non servan-

servandum, & multo magis absolutionem à juramento ad Judicem Ecclesiasticum tanquam articulum spiritualem pertinere *c. venerabilem in fin. vers. utrum vero dictum Extra de Electione & Electi potestas. c. novit ille vers. licet autem hoc modo Extr. de Judiciis* Leges tamen nostræ Civiles & Imperatoribus hoc concedunt *l. fin. in pr. ff. ad Municipal.* imo Camerae Imperiali Cæsaris & Statuum autoritate, expresse nostro in casu permissam esse relaxationem videre est ex *Ordinat. Camer. part. 2. tit. 24. confer Gail 1. Observat. 25.* Quæri hic potest de Juramento alias vi metuve extorto an valcat illud, adeo ut ad perjurii exceptionem evitandam, opus sit absolutione? Variant hac in re Dd. Ego distinctione rem expediendam autumo cum *Gail 2. Observat. 42.* & dico; aut Actus cui Juramentum accessit, licitus est, nec contra bonos mores & utilitatem publicam, aut illicitus est & contra bonos mores; Illo casu, omne juramentum vi dolo vel metu extortum jurantem ligare existimo, ita ut absolutione opus sit, e.g. Jurat aliquis vi metuve adductus, quod domum suam vendere, vel alteri pecuniam credere velit, hoc juramentum quia præstatur super eo, quod nullo jure prohibitum est, validum & firmum esse assero, nisi pars jurans vim vel metum prætendat, & absolutionem à tali juramento petat *c. si vero 8. & c. verum 15. Extr. de Jurejurand.* Posteriori casu, & quando Juramentum bonis moribus est contrarium, vergit in dispendium æternæ salutis, præstatur super pacto & conventionem publicam utilitatem principaliter lædente, ipso jure illud non valere, & per consequens nec absolutione opus esse assero cum *Gail 4. Observat. 2. n. 4. per multa ibidem allegata.*

Jus veniam ætatis concedendi.

14. Inter majora Regalia recensent porro Dd. Jus seu Potestatem adolescentibus ætatis veniam tribuendi, h. e. jus legitimæ ætatis concedendi, ita ut iis, qui per ætatem bona sua administrare, liberè cum aliis contrahere, Magistratus & honores gerere nequeunt, anni legitimæ ætatis per indulgentiam Cæsaris imputentur, *Sixtin. de Regalib. lib. 1. c. 2. n. 22. Bocer de Regalib. c. 2. n. 131. Joach. Cluten. Syll. rer. quotidian. conclus. 29. lit. F. Thom. Michael de SS. Cæsar. Majest. Camer. ac Stat. Juridicæ. Conclus. 32. lit. C. Ramelin. part. 3. ad aut. bull. dissert. 3. th. 15.* Et hoc solius Imperialis est clementiæ *l. 1. ibi à Principali clementia C. de his qui veniam ætat. impetrat. à sola,*

principali clementia impetratur l 3° ibi: à principali clementia impetrarunt d. t. super hoc, solo imperiali auxilio indigent Adolescentes l. 2. ibi: & super hoc imperiali auxilio indigere ceperint d. t. & ne Camera quidem Imperialis illud sibi vindicare potest Thom. Michael d. dissert. concl. 32. in fin. Sic Carolus Lotharingæ Ducem Postulatum Episcopum Metensem indultum veniæ ætatis ad Investituram & administrationem Episcopatus consequendam, Imperatoris in aula impetrasse refert idem Thom. Michael d. dissert. conclus. 32. lit. C. de Dania Rege idem asserit Hering de fidejussorib. c. 7. n. 110. de Duce Pomerania Matth. Stephan. lib. 2. de Juridict. part. 1. c. 1. membr. 2. n. 137. Non temere tamen ætatis veniam alicui indulget Imperator, sed iis demum quos morum honestas mentisq; solertia commendat d. l. 2. in pr. & §. 1. C. de hi qui veniam et at. impetr. & masculis quidem si vicesimi anni metas impleverint, d. l. 2. in pr. vers. cum vicesimi anni metas feminis autem si octavum & decimum annum egressæ fuerint d. l. 2. §. 1. C. de hi qui ven. et at. impetr.

15. De Electorum filiis constat ex A. B. Carol. IV. cap. 7. quod sub tutela proximioris Agnati sint, usq; ad ætatem legitimam, quæ ibidem 18. annis definitur; Hinc autem queritur, quid de reliquis Principibus sentiendum, qui Electores non sunt, num & illi anno decimo octavo veniam ætatis ab Imperatore impetrare & à Curatela liberari possint? Et puto, quod interveniente causâ cognitione, supremiq; Principis autoritate ac decreto accedente, etiam Principes nostri, anno decimo octavo ad legitimam ætatem perventire & Ducatum suorum administrationem suscipere, fratrumq; suorum tutelam, si res postulet, in se accipere possint cum Dn. Cothman. Consil. 44. n. 52. vol. 1. Et licet notaverit, hunc ARUMÆLLS discurs. 4. ad aur. bull. th. 15. quasi scripisset, quod vigore aureæ bullæ Principes & Duces reliqui, si octo decim annos impleverint, Ducatum, Dominiorumq; suorum administrationem suscipere possint, injuriam tamen hac in re ei inferri summam, & si penitus quis inspexerit d. Respons. 44. n. fin. facile poterit animadvertere, non simpliciter ex aurea bulla argumentatum esse Dn. Cothmannum ab Electoribus ad reliquos Principes Imperii inferiores, nec mentem ipsius esse, quod Privilegium illud Electoribus concessum, simpliciter & indistincte ad Principes, qui Electores non sunt, extendi debeat, sed quod interdum id fieri possit, ita tamen, ut causâ cognitio, & supremi Principis autoritas ac Decretum adhibeatur & impetretur. Et hoc modo intellecta

tellecta ipsius sententia nil nisi verum continet in se inquit *Rumelin*
part. 1. ad aur. bull. dissert. 7. th. 10. *16.* Vis autem & effectus beneficii huius Principalis hic est: ut mi-
nor viginti quinq; annis a curatione liberetur, rerum suarum admini-
strationem recipiat, & in omnibus pro majore 25. annis habeatur *arg. l. 6.*
10. C. de Appellationib. l. 1. C. de his qui veniam et at. impetr. excepto casu,
quo prædia aut res suas immobiles sine decreto vellet alienare, vel hy-
pothecæ dare *l. pen. C. de his qui veniam et at. impetr.* quod & in formula
veniaæ atatis, *Calliodorum* excepisse testatur *Cujac. in pr. C. d. t.* ut sc.
alienandis rusticis vel urbanis prædis constitutionum servetur auctori-
tas, ne dum opinioni præstare studemus, utilitatem publicam lædere
videamur. Aliquando tamen rerum immobilium alienationem, etiam
sine decreto factam valere constat, quoties sc. Princeps alienationem
nominatim permisit *l. illud requirendum 2. C. Quand. decret. opus non est*
aut quando ex Parentis conventionione fundus emptus sit revendendus *l. 7.*
C. eodem. Deinde sciendum, quod veniaæ atatis vires tantum exerat suas
in hisce, quæ minores post impetratam veniam gesserunt, nec extendi
debeat, ad actus præteritos, & contractus ante principale auxilium cele-
bratos *l. 5. in pr. C. de tempor. in integr. restit.* ne qui cum eis contrahunt
Principis autoritate circumscripti videantur *l. 1. C. de his qui veniam*
et at. impetrar. Cujac. & Wesenb. in pr. ibid.

*Jus veniaæ gratiaq; danda & criminum condonando-
rum facultas.*

17. Referunt etiam *DD.* ad majora Regalia: Jus veniaæ gratiaq; dan-
da, & criminum condonandorum facultatem *Bodin. lib. 1. de Repub. c. 10.*
pag. mibi 256 *Rumelin part. 3. ad aur. bull. dissert. 3. th. 12.* & non immeti-
to, in hoc enim vis summa divinaq; alicujus potestatis enitescit *Besold.*
lib. 1. polit. c. 4. §. 4. n. 11. & parum aut nihil horum, Magistratus infério-
res ac Judices damnato de jure concedere, nec semel condemnatum li-
berare possunt *arg. l. 4. in fin. ff. de penul. Divi fratres 27. ff. eodem. l. Judex*
55. ff. de re judicata. Licet Principes Germaniæ hoc jus & sibi ex invete-
rata quadam consuetudine in suis territoriis vindicent. *Andr. Knisch. de*
Saxon. non provoc. jure verb. Ducum c. 5. n. 476. Ac tamen Proconsules ac
Præsides summam, in sua quisq; Provincia, potestatem habent,
l. præses provincie 4. & tit. ff. de offic. præsid. l. 7. §. fin. junct. a l. 8. ff. de offic.
Procons. non tamen licuit eis, & sua sententia relegatos restituere, multo

iniquus capitis damnatos absolvere l. relegati 4. in fin. ff. de pœni l. Divi fratres 27. ff. eod. Hinc etiam Carol. V. Imperator, Senatui Mediolanensi propter sui absentiam, regiam fere potestatem concedens, delictorum tamen veniam largiri, & saluum conductum reis criminum dare, speciatim excepit *Bodin. d. l. ex constit. Mediolanens. in c. de Senatu* quo etiam Tiberium Imperatorem respexisse existimo, dum Asyla sustulit, ut gratia servatorum solis Principibus accepta referretur *Tacit. 3. lib. Annal.* Verum accipiendum hoc est, quod dixi, de pœnis ob politicas duntaxat rationes introductis *Beold. d. S. 4. n. u. vers. caeterum Principem nam pœnæ illæ capitales ad auctoritatem decalogi tuendam, à Deo ipso sancitæ, à nemine, licet summus Princeps ille sit vel Papa, remitti possunt. Norderm. de jure Princip. conclus. 47. Bruning. de var. universit. species. conclus. 28. in pr. vers. imo ne ipsis quidem Principibus Bodin. d. lib. 1. de Repub. c. 10. pag. mibi 269.* non enim inferiori superioris legem tollere est concessum. Et si Judex eandem subit pœnam, quam aliis dissimulando remisit l. nulli 3. in fin. C. de sanct. Baptism. iteretur vel gravem contrahit infamiam, quando aliquo modo saltem à legibus civilibus recedit, & delatum ad se crimen, minori aut nulli coercionis mandat l. servos 8. S. 1. C. ad L. Jul. de vi publ. & privat. quis parricidam ac incestibus omnibus delibutum hominem, legibus divinis jure solvi posse confidat? *Bodin. d. lib. 1. de Repub. cap. 10. pag. 260.* Si quis autem intempestivam hinc clementiam laudare velit, audiat necesse est cum Achabo asperam Prophetæ sententiam: quoniam viram morte dignum dimisisti, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus 1. Reg. 20. in fin.

18. Concludo itaq; ex hisce 1. Asyla etiam nocentibus & improbis ejusmodi hominibus esse deneganda; Licet enim Deum ipsum illa quodammodo introduxisse & ordinasse legamus, ut locus essent refugii iis, qui in homicidium forsan vel aliud infortunium inciderant, & vindictam metuebant, *Deut. 19. in pr. Numer. 25. vers. 6.* licet etiam penes omnes fere gentes jus Asylorum in usu fuerit, *Polid. Virgil. 3. de invent. rer. 12.* Sic enim Cadmus dum Thebas conderet, asylum aperuisse fertur, ad quod fugientes sine discrimine servi aut liberi ab omni pœnâ tuti erant *Alex ab Alex 3. gen. dier. 20. pag. mibi 159.* & apud Ephesos templum Dianæ id juris habuisse, apud Athenienses Thesei sepulchrum, ut auctor est idem *Alex ab Alex d. c. 20.* apud Romanos Statuam sive simulachra Imperatoris l. quis sit 17. S. apud Latronem 12. ff. de Edilis.

*Sedit. Edict. l. in eum §. ff. de Extraord. criminib. l. unic. C. de hi qui ad Stat. l. 28. S. ad statum ff. de peni l. 38o 38 ff. de Injuriis apud primos Christianos Sacrosanctas Ecclesias, l. 1. & 2. C. de hi qui ad Eccles. confug. Hortens. in comment. ad Instit. tit. de hi qui sui vel alien. juru pag. 20. tamen novisse debemus, non singulis homicidis & maleficis licitum fuisse impune ad asyla confugere, sed iis demum, qui casu quodam, aut per imprudentiam in infortunium quoddam inciderant, uti videre est ex *Numer. 36. vers. 6. & seqq. Deutr. 19. vers. 5. 6. 7. & seqq.* Nam si per industriam quis, occiderit proximum suum & per insidias, ab altari meo evelles eum ut moriatur, inquit Jehovah *Exod. 21. vers. 14. & 15. 1. Reg. 2. vers. 30. & 31.* quod & Jus Civile sequitur, quando inquit: templorum cautelam non nocentibus sed laesis dari a lege *Novell. 17. c. 7.* Deus enim non est receptator latronum, aut Protector eorum, quos jam pridem lege sua praecepit puniri. Unde videmus graviter errasse Innocentium III. in *c. inter alia Extr. de Immunit. Ecclesia* ubi haec leguntur verba: Liber homo fugiens ad Ecclesiam, *quantumcumque, gravia maleficia perpetraverit* non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad penam, sed Rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent membra & vitam, aliter tamen puniri debet forte pecuniariter aut relegatione &c. Sed rectissime *Ferrariens. in form. inquisit. in pr. n. 31.* haec jura Canonica inquit, facta esse sine ratione, ad beneplacitum, imo contra jus divinum, quo cautum est: *Domus mea domus precationis est, vos autem fecistis eam speluncam latronum, nam si Deus noluit tolerare cientes & vendentes in Ecclesia, sed eos reject, multo minus receptari voluit homicidas, adulteros & hujus farinae homines astios.**

19. II. Penam illorum si semel condemnati sint, regulariter non esse differendam, *Par. de Put. tr. de Syndic. in verb. pana vers. in si Judex in pr. licet dicant, se habere quod Principi referant salutis ipsius causa l. si quis forte 6. in pr. ff. de peni* vel obnoxios scesse rationibus privato nondum redditis *Gorhofr. ad d. l. si quis forte* vel apprehendere & demonstrare se velle multos alios criminosos latrones & transfugas, *Par. de Put. d. l. n. 1.* videntur enim dicere haec omnia & proferre causa differendi penam, nec debuissent tamdiu tacuisse. An differenda pana in tempus

commo-

commodius, si sc. Rei sint potentes & qui facillè turbare possint, Rem-
pub. quaeritur? Aff. Pœnæ enim instar pharmacorum sunt, uti ex Pla-
ton. refert *Norderm. de Jur. principat. conclus. 48. lit. B.* quæ non adhi-
bentur cum res ita videatur desperata, ut curari non possint, velejus-
modi tempus sit, quod Judicium ordinarium non permittat *arg. 2.*
Sam. 19. vers. 23. junct. c. 2. lib. 1. Reg. in fin. Simili modo differri posse pœ-
nam, asserunt Interpretes, si quis veniat in Judicium, & dicat, quod
condemnatus gesserit negotia sua, petens ut rationem prius reddat
l. 1. C. de bon. damnat. ubi Bart. & communiter Dd. differtur etiam exe-
cutio in muliere prægnante propter partum *l. prægnantis ff. de penis*
cum magis hic Reipub. nasci videtur quam pœnæ *l. 1. §. & generaliter*
25. ff. de ventr. in possess. mitt.

20. III. Impium planè esse, ac justitiæ Dei prorsus contrarium I,
quod Pontifices Romani, in tiati statim omnia omnibus ignoscant,
& cum ultiones ac parricidia usq; ad occasum Pontificis differri so-
leant sicarii, his interim tuto latrocinari liceat, uti exemplum habe-
mus duorum nobilissimorum latronum in agro Romano, qui non nisi
post centum & sedecim parricidia pœnas demum dederunt, referente
Bodino lib. 6. de Repub. c. 5. in pr. fere. II. quod Romæ adhuc & per Ita-
liam observari testatur *Richard. Dieter. de summ. summ. Imper. potest. th.*
130. ut propter homicidium, vel aliud quoddam maleficium capitis
damnatus ex occurso saltem Cardinalis alicujus, supplicio liberetur;
Sunt enim hæc & similia contra expressam legem Dei, qua constitu-
tum est, ut, quicumq; humanum sanguinem fuderit, ejus sanguis rur-
sus fundatur *Genes. 9. v. 6.* contra omnem rationem; nam si abomina-
bilis est coram Deo, qui Impium absolvit *Proverb. 6. 17. vers. 15.* qua ra-
tione excusari poterit Papa vel Cardinalis, quod solo hic occurso im-
pium homicidam à pœna liberet, eamq; in præjudicium tertii non
tantum sed totius etiam Reipub. remittat, cum Dei tantum proprium
sit condonare culpam, hominis verò justitiæ lancem rectè dirigere
Norderman. de jure Principat. conclus. 50. in pr. Et justitiæ solem maxi-
me obscurant; Justitia enim quæ instar Poli Arctici immota est, non
considerat introitum novi alicujus Pontificis, nec occursum ejusmo-
di Cardinalis, sed vult, ut suum cuiq; tribuatur, & expectet homicida,
quod fecit. Licet autem Pontifices adprobent illa, & imprimis *Par.*
de Puteo tr. de Syndic. in verb. pena vers. an si Index n. 2. dicat, habere
illud

illud Cardinales ex consuetudine, cum instar Regum sint; tamen memi-
nisse debuit ille, nec Regem injuriam facere posse legi Divinæ, quæ vult
ut homicida etiam ab altari divellatur & moriatur *Exod. 21. vers. 15.* &
quod consuetudinē oporteat esse rationabilem, & versari circa res possi-
biles & honestas, rei enim non bonæ consuetudo pessima *Wesemb. in*
pr. ff. de Legib. u. 9. vers. materia Rectius itaq; ni fallor sentio, si dicam
mutuatos esse hoc Pontificos ab ipsis Ethnicis, ex *Gellii enim lib. 10. noct.*
Attic. c. 15. novimus: quod si quis ad verberandum ducatur, & ad pedes
Dialis flaminis supplex procubuerit, eo die verberari piaculum fuerit,
& ex *Plutarch. in Numa* videmus: Si casu Vestalis obviam venisset ei,
quem Magistratus ad supplicium duceret, quod eo ipso mortis pena is
fuerit exemptus, & concludo itaq; cū *Bodino lib. 1. de Repub. c. 10. pag. mihi*
250 quod nec Regibus, nec Principibus ullis, nec cuiquam mortalium
veniam liceat largiri delinquentibus, si scelus divina lege fuerit capitale.

Jus fame restituendi.

21. Atq; ita Princeps non tantum delicti gratiam alicui concedit, &
penam abolet uti th. 17. dictum est, sed & in integrum restituit, h. e. infamiam
delet, reddit bona, honores, reducitq; in pristinum Statum *l. 1. C. de Sentent. pass. l. cum indulgentia 20. eod.* Famam enim & existimationem
quis amittere potest, vel solo delicto, vel delicto & condemnatione
subsecuta, vel pacto de remittenda famosa aliqua actione pro pretio *l. 1. l. 2. l. 4. §. fin. & l. 5. ff. de his qui not. infam.* verum restitutione à summo
Principe impetrata, omnis præcedens macula perit, aboletur & extinguitur,
ita ut restitutus nomen viri boni recipiat, eiq; à nemine amplius nisi injuriarum
isteneri velit, infamia objici queat *l. imperiali 23 §. 1. C. de Nupt. l. 1. §. 10. in fin. ff. de his qui not. ant. infam.* Solus autem Imperator
hoc modo restituit in integrum *Bart. ad l. infamem n. 13 ff. de publ. Judic. Recept. Imp. Augustan. de An. 1525. §.* Und ist derhalben weiter ubi
Imperator seditiosos Rusticos honori & fame restituit & Recept. Imper. Spirens. de an. 1526. §. Und wiewoll ut non immerito hoc jus ad majora
referatur Regalia *Wesemb. in pr. C. de Sentent. pass. & restitut. Thom. Michael de Jurid. Imper. conclus. 12. lit G. & conclus. 32. lit B. Joach. Cluten Syll. rer. quotid. couclus. 20. lit. O. Besold. lib. 1. polit. c. 4. n. 12, Rumelin. part. 3. ad aur. bull. dissert. 3. th. 13.* & si alius Princeps inferior famæ restituit
subditum suum, tunc Restitutionem illam in Principis tantum illius

H

dition

ditione, non autem alibi in Romano Imperio vires obtinere asserit.
Bocer. de Regalib. c. 2. n. 15. Carpz. Conclus. 35.

22. Triplicem autem Dd. nostri faciunt restitutionem; & primo plena dicitur, quæ fit hoc modo: Restituo te in integrum, vel simpliciter his verbis, Restituo te, vel quibusdam expressis, & generali postea subiecta restitutione, veluti: restituo te honori & ordini tuo & cæteris omnibus *l. 1. & l. ult. C. de sentent. pass. & restit.* & huiusmodi restitutio plenissima est, ac ita restituti per omnia pristinum Statum recipiunt ut loquitur Imperator Justin. *in §. cum autem 1. in fin. Inst. Quib. mod. jus patr. potest solvitur l. 1. §. de qua autem ff. de postuland. d. l. 1. & l. fin. C. de sentent. pass. & restit.* An autem hoc modo Restitutus, recuperet etiam pretium bonorum à Fisco alienatorum quaeritur? & licet affirmativa de jure verior sit, Fisco sc. eatenus ad refusionem pretii teneri, quatenus factus sit locupletior teste *Bart. ad l. ult. n. 7. C. de Sentent. pass. Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. n. 27. Fachin. 9. Controvers. f. 18.* in Germania tamen non observari, nisi restitutioni expresse additum sit, tradit *Andr. Gail 2. de pac. publ. 19. n. 21.* Secundo specialis est restitutio quando nominatim & specialiter quædam exprimuntur, ad quæ fit restitutio, veluti: ad bona omnia, vel partem illorum, dignitatem &c. & qui hoc modo restitutus est, ea tantum recuperat, quorum nominatim & specialiter facta est mentio, cætera verò non *l. 3. & l. si pater 9. C. de Sentent. pass. l. 2. ff. eod.* Tertio est restitutio quæ generalis dicitur, & fit communi sive generali indulgentia his verbis: Wir erzeugen jhnen Gnade/ Wir wollen jhn Gnade erwiesen haben/ & tantum penæ gratiam facit, *de qua supra th. 14. actum est v. h. 2. l. 1. 9 C. de Sentent. pass.*

23. Et hæc optimè attendenda seu observanda veniunt, propter deportatos seu Imperii Bannitos, ut vocari solent, qui non modò existimatione, sed & bonis suis omnibus privilegiis & Juribus Civium Romanorum exuti sunt, ut scire & dignoscere possimus, si restituantur, ad quid restituti dicuntur; Nam licet verum sit quod *Gail 2. de pace publ. 19. n. 1,* assert. Absolutum à banno non solum bonis, verum etiam famæ & honoribus restitui, cum tantum ad restitutionem valeat indulgentia, quantum ad correctionem valuit sententia *l. fin. §. fin. C. de Sentent. pass.* tamen accipiendus saltem est de illo, qui plene absolutus, & plena restitutione donatus est, so von der Acht wiederumb absolviret vnd erlediget/ vnd auß den Unfriedn wieder in Frieden zu Käys. Mayst. vnd
des

des Heiligen Reichs Gnad Schutz und Schirm und in den Stand, da-
rin er vor solcher Acht gewesen restituiret ist *Gail 2. Observat. 18. n. 23.*
maximè cum d. *Observat. 19. n. 8.* ipse dicat: quod restitutus tantum,
communi sive generali indulgentia, non recipiat honores, bona & di-
gnitatem, sed pœnam solum delicti remissam habeat.

24. Præter Restitutionem hanc quæ fit per modum gratiæ, alia
adunc est restitutio quæ fit per modum justitiæ ut puta: Si Bannitus
post latam sententiam, offerat probationem innocentia, eamq; ita
probet, ut à Banno per viam Justitiæ vicissim veniat absolvendus *Gail*
d. Observat. 19. n. 23 Et talis restitutio trahitur ad bona non solummodo
quæ sunt apud Fiscum, verum etiam ad bona & jura, quæ medio
tempore alteri, prætextu delicti & confiscationis, fuerint acquisita,
& translata ex illo actu, adversus quem impetrata est restitutio *Joh.*
Baptist. Plot. de in litem jurand. §. 1. n. 5. Plenius itaq; succurrit Restitu-
tio hæc per viam Justitiæ, quam gratiosa illa, quæ licet plenissima etiã
sit, qua pristinum statum & omnia bona recuperat restitutus *d. l. 1. &*
ult. C. de Sentent. pass. tamen procedit solummodo quoad bona non-
dum alienata, item quoad honores & dignitates adhuc vacantes, nam
si ante absolutionem vel Restitutionem bona alienata, honores vel
dignitates aliis collatae sint, restitutio gratiosa non trahitur, ad Jus al-
teri questitum, quod Princeps Rescripto suo adimere voluisse non
præsumitur *Gail 2. Obser. 19. n. 3. & 4. Joh. Bapt. Plot. d. l. n. 5. per text.*
in l. 2. §. merito & S. si quis à Principe ff. ne quid in loco public. l. nec avus
C. de Emancip. liber. Hinc etiam concludunt Interpretes, Doctorem
civitate & collegio pulsum, & postea restitutum, non recuperare lo-
cum pristinum, alij jam concessum in collegio Doctorum, sed pro
novitio habendum *Bart. ad l. 2. ff. de Decurionib. item Clericum de-*
positum & postea restitutum, non recuperare beneficium alteri col-
latum Panormit. in c. extua n. 15. de Cleric. non resident in Eccles.

Jus legitimandi liberos naturales.

25. Pertinet quoq; ad majorum Regalium numerum, Jus legiti-
mandi liberos naturales *Novell. 47. c. 2. Novell. 89. c. 9. Thom. Michael de*
Jurid. Imper. conclus. 32. Bocer. tr. de Regalib. c. 2. n. 68. Borch. ad c. unic.
Que sint Regalia n. 4. nam legitimos facere, qui illegitimi natu-
sunt nemo regulariter potest, nisi solus Imperator, & quibus ille no-
minatim hanc potestatem dedit, quales sunt Comites Palatini *Gail.*
2. Observat. 142. n. 4. Sunt autem liberi naturales, qui ex concubina

nati sunt; & vulgō nothi seu naturales tantum appellantur; exinde quod sola natura in illis attendatur, lex autem seu Jus Civile illos non agnoscat *Ritterf. in Exposit. Novell. part. 7. c. 5. n. 2.* ad distinctionem illorum qui ex stupro nascuntur, vel ex contubernio, vel illicito aliquo matrimonio, & neq; legitimi, neq; naturales proprie sunt vel dicuntur *Cujac in pr. C. de natural. liber. & matrib. eor* nec legitimationis beneficio digni sunt *Petr. de Anchor. consil. 241. n. 2.* Unde, ut de jure nostro civili verè naturales liberi dici possunt, tria concurrere debent. *secundum Ferrarien. in form. libell. per hered. ab Intest. in gloss. verb. nullūq; superstitionibus ex eo liberis,* 1. ut nati sint ex soluto & soluta, cum qua tunc temporis potuit esse matrimonium 2. ut pater eorum unicam duntaxat habuerit concubinam, non plures simul, 3. ut mater concubina in domo concubinatus affectione sit retenta *t. t. C. de natural. liber & matrib. eorum. Novell. 18. Novell. 74. & Novell. 89.*

26. Ut autem legitimatio hæc legitime procedat, nonnulla regulariter requirunt Interpretes, sine quibus illa de jure Ordinatio subsistere non potest, ut revera liberi sint naturales h. e. nati ex soluto & soluta prout jam dictum est *Petr. Anchoran. Consil. 242. n. 2. & Consil. 225. n. 1. 2.* Ut matrem liberorum naturalium, conjugem Pater habere nequeat *Sail. 2. Observat. 142. n. 3.* nam cum alias in potestate patris positum sit, filium naturalem per subsequens matrimonium legitime *c. tanta Extr. Qui filii sunt legitimi* certe extraordinarium remedium haud querere, nec fornicationis turpitudinem, legitimationis beneficio Operiri debet ut loquitur Imperator in *Novell. 89. c. 9. Novell. 74. c. 2. 3.* ut Pater alias liberos ex justo & legitimo matrimonio natos non habeat *d. Novell. 89. c. 9. Vult. 1. Jurisprud. Rom. 23. n. 13. Thom. Ferrar. cautel. 1. v. 2.* Hi namq; cum jus quodammodo quaesitum habeant in bonis paternis, & domini vivis etiam parentibus illorum dicantur *§. 2. Inst. de Hered. qualit. & differ.* hoc iure sane sine suo facto & culpa privari non debent. (4.) Ut liberi naturales legitimandi in legitimationem consentiant *Novell. 89. c. 11. Petr. de Anchoran. Consil. 241. n. 2.* nam si solvere jus patriæ potestatis, in vitis filiis non est permittum patribus, multo minus in potestatem redigere invitum filium & paternam sortem metuentem, justum erit, ut ait Imperator *Justin. in d. Novell. 89. c. 11. in pr.*

27. Verum occasione primi requisiti non immerito quaeritur:
Cum

Cum hodie nulli ferè ejusmodi naturales reperiantur, eò quod omnis
conjunctio extra matrimonium, & sic etiam Concubinitus damna-
tus censeatur, an hæc nostra Legitimitas præsupponens semper natu-
rales, & adhuc suos habeat effectus? Et puto quod sic, licet enim natu-
rales propriè sic dicti non facile reperiantur, legitimandi tamen mo-
dum in defuetudinem nodum abiisse, sed & hodie usu adhuc obtinere
affero, si non in naturalibus semper, in spuriis tamen, aut etiã damnato
ex coitu natis *Fach. 3. Controvers. 57. Besold. lib. 4. polit. n. 13. Lancell. templ.
omn. Judic. d. l. i. c. 1. §. 4. verb. legitimos etiam Trent. disp. 2. th. 6. l. G. vol. 1.
Rümel. part. 3. ad aur. bull. dissert. 3. th. 14. maxime si dicat Princeps in suo
Rescripto, quod jubeat eos esse legitimos, non obstante aliqua lege
Accurs. ad Novell. 89. c. fin. in verb. participium item ad l. i. verb. rescripti.
C. de Natura liber. & mat. eor.* Est enim differentia hæc, inter Spurium
& naturalem, saltè ex jure positivo *Fach. d. controvers. 7. fundamentum
est unde & Principem illam de jure vicissim tollere posse, extra dubi-
tationis aleam est §. sed naturalia Inst. de jure nat. gent. & civil. Acce-
dit quod ex communi usu loquendi naturalium filiorum appellatione,
& illi hodie veniant, qui non ex Concubina procreati sunt, sed ex alia
quadam libera persona, quam quis impotentia amoris vel libidine vi-
ctus compressit, germanicè dicuntur *Liebfinder / Jungfräwfinder / item
Wastard / quasi Wöf art Rittersh. in Exposit. part. 7. c. 5. n. 2. Mascard. de
probationib. Conclus. 1088. n. 1. vel 2.**

28. Sic etiam licet verissimum sit: de jure Civili ordinario tum de-
mum liberos naturales per Rescriptum Principis legitimari cum vel
nulli justiliberi extent *ut ex Novell. 89. c. 9. jam supra th. 26. demonstravè
vel cum matrem liberorum pater in uxorem accipere nequeat ut ibidem
ex Gail 2. Observat. 142. n. 3. dixi* tamen si certo constat, & Patrem &
Principem liberos naturales hoc casu legitimatos velle, dubitandum
non esse existimo, quia hoc absoluta & extraordinaria Principis volun-
tate effici possit *Barthol. Capoll. cautel. 223. Gail. 2. Observat. 142. n. 3. 4.
& 8 Thom. Ferrat. Cautel. 1. n. 2. Bocer. de Regalib. c. 2. n. 69. Schönborn. lib.
f. politic. c. 18.* Princeps enim ex justa causa, quæ de illo præsumitur,
maximè tunc quando de ejus scientia constat, aliquid facere potest, licet
juri communi illud contrarietur, legibus enim solutus dicitur *l. Princeps
31. ff. de Legib.* Nec ad rem facit quod prius adhuc in Controversiam à
nonnullis vocetur, eò quod de jure naturali, legitimis liberis paterna

hereditas debeat, cui Princeps derogare non potest *arg. d. §. sed naturalia Inst. de jure nat. gent. & civil. & quod Bald. in c. filii naturales si de feud. defunct. fuerit controvers.* dicat: Imperatorem legitimantem spurios, existentibus legitimis & naturalibus, esse unum pecus, non habens præ oculis justitiam publicæ honestatis, nec considerans, per solas nuptias conservari elegans genus humanum *referente Thom. Ferrat. tr. cautel. 1. n. 3.* Nam constat liberos naturales per Oblationem Curie legitimari, licet legitimi & naturales liberi extent *Novell. 89 c. 20. §. 1. ibi: Sive legitimorum sit filiorum pater sive non* quare itaq; nec Principi hodie fas esset, naturales liberos iusta ex causa legitimare, etiamsi alii, iusto ex matrimonio nati, adsint, maximè cum hoc facit de plenitudine potestatis & cum clausula: non obstante &c. Et si adeo simpliciter verum esset, quod dicitur: Hereditatem paternam de jure naturali pertinere ad liberos, nec posse ad eam sine maximo illorum præjudicio, admitti legitimatos, tunc utiq; injustum etiam & contra jus naturale esset, quod disponitur in *d. Novell. 89. c. 3. in pr. de successione legitimorum per oblationem curiæ* his verbis: *Si quis igitur naturalis secundum hoc schema (i. e. oblationis) fiat curialis, erit patri & ab intestato successor & ex voluntate nihil dissimilis legitimis, & ex donatione percipere poterit patris, ita tamen, ut non amplius habeat uno horum, qui ab initio legitimi sunt, & inter omnes minus habente* posterius autem nemo facile tam simpliciter affirmabit, nec prius. Nec Baldi dictum remoram mihi facit, cum illud accipiendum autumo vel de Principe qui sine ulla iusta causa naturales liberos, in solum præjudicium liberorum legitimorum, legitimatos vult, non citatis adhuc actum liberis legitimis & naturalibus, quod tamen hoc in casu fieri debet, *Petr. de Anchor. Consil. 427. n. 3. Vult. 1. Jurispr. Roman. 23. n. 13.* vel etiam quando pater in libello supplici liberorum naturalium & legitimorum nullam fecit mentionem, sed silentio eos præterierit, nam & hoc casu, legitimationem tanquam sub- & obreptitiæ impetratam non valere asserit *Gail 2. Observat. 142. n. 10. cum ibid. allegat.*

29. Legitimati jam hoc modo, parum aut nihil à legitimè natis differunt, præterquam quod ad feudi successionem non admittantur *c. naturales filii, si de feud. defunct. fuer. controvers. 2. F. 26.* An verò idem obtineat in legitimatis per subsequens matrimonium, magna inter Dd. est controversia; Ego certe ob generalitatem textus in *d. c. naturales filii si de*

si de feud. defunct. fuer. content. cum iis facerem, qui dicunt non succedere illos in feudis, quibus cum etiam fecisse videtur Mauritium Saxoniam Ducem, hic enim speciali constitutione sub An. 1543. lata, prohibuit admitti ad successionem feudorum liberos etiam per subsequens matrimonium legitimatos, uti refert *Schleidan. lib. 15. comment. nisi contraria opinio communiter esset recepta, Minfing. 5. Observ. 42. n. 3.* quotidie confirmata *Schurff. 1. Confil. 1. n. 16.* aliquot Camerae Imperialis praedictis corroborata *Minfing. d. Observ. 42. n. 2.* & secundum eandem tanquam aequiorem & benigniorem, in plerisque Judiciis, maxime Saxoniae pronuntiaretur *Hart. Pistor. 2. quaest. 41. n. 37. pag. 603. confer. Zas. Epit. feud. part. 8. n. 76. Borch. de feud. c. 7. n. 48. Gail 2. Observat. 141. n. 2.*

30. An autem legitimi per rescriptum Principis, comprehendantur statuto excludente feminas, masculis existentibus, vexatissima quoque est quaestio? e.g. in loco vel Civitate aliqua statutum viget, ut extantibus masculis, feminae ad successionem non admittantur, & quaeritur, an per Principis rescriptum, legitimatus a successione feminam excludat? & negativa tanquam verior & aequior arridet, cum enim Statutum excludens feminas, sit contra jus commune *l. maximum vitium C. de Liber praterit.* Stricto quoque est accipiendum, nec in odium justorum & legitimorum facile extendendum *l. quod vero contra 14. ff. de Legib. c. qua a jure de R. I. in 6.* non itaque excludet hoc in casu filiam ex legitimis nuptiis natam, sed una cum illa admittetur ad successionem paternam legitimatus *Gail 2. Observat. 140. per. tot. Minfing. 3. Observat. 26. Treutl. disp. 2. hb. 6. lit. G. vol. 1. Rittersh. in Exposit. Novell. part. 7. c. 9. n. 9.* Quid si post legitimationem hanc, pater aliam ducat uxorem, & ex illa liberos quoque procreet legitimos & justos, anne legitimitio propter liberos hosce ex justo matrimonio subsequutos nato, revocari debet? Negativa verior est per ea quae tradit *Gail 2. Observat. 142. n. 5. Bocer. de Regalib. c. 2. n. 70.*

Jus creandi Notarios sive Tabelliones.

31. Tabelliones a tabulis seu tabellis, in quibus instrumenta contractuum & ultimarum voluntatum describebantur dictos esse putat, *Cujac ad l. 15. C. de Decurionib. lib. 10.* Vocantur etiam Notarii, a notis vel compendiis scripturae, nam celeritatis causa notis saepe utebantur, quo facilius, vivam loquentium vocem assequi possent, & celeritate illorum

illorum tantam fuisse ut aliquando etiam loquentia verba scribendo antevertere potuerint, colligi potest ex versu Ausonii:

Nondum lingua suum, dextra peregit opus.

Rectissimè autem inter majora Regalia refertur potestas creandi Tabelliones sive Notarios *Borch. ad c. unic. Quæ sunt Regalia n. 4. Joach. Cluten Syll. rer. quot. th. 20. lit. H. Zasius Epit. feud. part. 5. n. 14.* Soli namque Imperatori tribuitur, *Innocent in c. cuu tabellio 15. n. 2. Extr. de fide Instrum & quibus Imperator expresse hanc potestatem concessit quales sunt Comites Palatini teste quotidiana experientia.* Creati autem ab Imperatore vel Comite Palatino Notarii, non solum in Imperio Romano, sed etiam aliis in locis, extra Imperium nostrum, officio suo rectè fungi, Instrumenta & Documenta conficere & reliqua peragere possunt, quæ ad illorum officium pertinere dicuntur, uti pluribus hoc demonstravit *Gasl. 2. Observat. 71. n. 13.* Quod si rogatus seruire recuset, Notarius perjurus est & officio Notariatus privari potest *secundum Hostiens. in summ. de fide Instrument. §. ex quibus Schneid ad §. 3. n. 7. Inst. de Adoptionib.* Licet autem & Electores Duces, Comites, Civitates & reliquæ Universitates Notarios creare possint, sic enim experientia ipse testatur, etiam Municipales civitates sibi Notarios, & Proto notarios facere, tamen autoritas illorum non ita est generalis, sed duntaxat in illo Electoratu ducatu &c. ubi creati sunt obtinet, ut ibidem tantum officium suum rectè exercere possint.

32. Et cum Notariatus officium non conferatur à Natura, sed ab Imperatore, & hominibus dignitatem, ut dixi, habentibus, ideo Notarium sui natura neminem præsumi, sed qualitatem Notariatus probandam esse post *Speculat. Innocent. Oldrad. Cyn. & Bald. docet Mascard. vol. 2. de Probat. Conclus. 1096. n. 1.* Probationes autem omnium rectissimè desumi posse, ex Instrumento suo creationis à Principe vel ab alio habente autoritatem Notarios creandi, idem asserit *Mascard. d. volum. Concl. 1097. n. 1.* Requiritur insuper à Notariis, præsertim in majoribus istis & summis Dicasteriis ac Judiciis, ut sint immatriculati, sic in Camera Imperiali non recipitur Instrumentum, nisi Notarii alicujus ibidem immatriculati, nec negotia quædam expediunda committit Camera nisi Notario, ibidem immatriculato. Idem usui observari in supremo hujus Provinciæ Judicio, præter quotidianam experientiam testatur. *Die Fürstliche Meckelb. Land vnd Hoffgerichtes Ordnung part. 1. tit. 11. ibi:*

manoli

Dar

Darauff nach befindener qualification vnd geschickligkeit/die approbation erfolgen / vnd wann sie vnsern Hoffgerichte mit Eydens pflichten sich verwand gemacht / ihre Nahmen in die matriculam der approbirten Notarien gesetzt / vnd ihre Instrumenta, Documenta vnd andere expeditiones angenommen / aber was von andern Notarien gefertiget vnd vbergeben wird / alsbald verworffen werden soll. In causa forsan est, copia & multitudo Notariorum, ut & plurimorum imperitia, in multos enim rectissime quadrat illud, quod Coler, de process. execut. part. 1. c. 10. n. 392. dixit; Sunt ut Pica vel Psittacus, qui stant in Pallatio Dominorum & loquuntur sine intellectu.

Jus Instituendi & ordinandi Férias Generales.

33. Refertur quoq; inter majora Regalia jus seu potestas, ferias generales indicendi *Joach. Cluten Syll. rer. quotid. Conclus. 22. lit. I. Besold. lib. 1. polit. c. 4. n. 54. in pr.* Solus enim Imperator hodiè in Imperio nostro ferias ejusmodi cõstituit *l. 4. C. de Fer. & ibi gloss. & Dd. communiter Wesenb. in pr. ff. de Feriis n. 4.* adeo ut nec Pontifex potestatem hanc de Jure rectè sibi tribuat; sic namq; canonem Concilii Niceni de Festo Paschatos, nõ Romani alicujus Pontificis, sed Imperatoris Cõstantini & communi patrũ consilio conditũ, attestatur *David Chytr. lib. 26. Chron. Speciales tamen & locales ferias, inferiores etiã Principes & Status Imperii, in suis terris rectè constituunt Wesenb. d. t. de feriis n. 4. in fin.* cujus rei recens etiam hic in nostro Ducatu Megapolitano habemus exemplum. Feriã autem, à feriendis hostiis ita dictã, *ex Gell. Wesenb. d. t. n. 2.* sunt dies feriatĩ, quibus Jus non dicitur, nec sui potestatem Magistratus facit *arg. l. pridie s. ff. de Feriis.* unde etiam dies quieti à litibus, induciãq; litium appellantur. *Gothofred. ad rubr. C. eod.* Quatuor illarum genera recenset *Macrobl. lib. 1. Saturnal. c. 16. Alex ab Alex. s. gen. dier. 7.* Aliã enim Stativã fuerunt quã statis diebus ac mensibus servabantur, quales fuere apud veteres Rõmanos Idus cujusq; mensis, quas coli maximè, observariq; jusserunt, ita ut prætermittere illas ac insolemnes relinquere, nefas duxerint. *Alex ab. Alex. 3. gen. dier. 18. in pr.* Aliã conceptivã, quã in diem certam à Magistratu concipiebantur, ut Latinã Sementinã, Paganalia &c. Aliã Imperativã, quas Magistratus pro arbitrio constituebat, aliã nundinã propter ipsas nundinas & mercatus publicos indictã. *v. Alex. ab. Alex. lib. 5. gen. dier. c. 7.* Communiter tamen tres saltem recensentur species feriarum; Solemnes, quã ob cultum

rum Divinum solemniter celebrandum jam ante sunt constituta, & certis statisque diebus in anno peraguntur l. 2. l. 6. l. 8. l. 10. & 11. C. de feriis Indicta, quæ colligendorum fructuum causa sunt ordinata, de quibus in l. 1. & 2 ff. de feriis l. 2. & 7. C. eod. Repentina, quas Princeps, Repub. bene aut infeliciter gesta, iustitio indicto, extra ordinem repentino denuntiat de quibus in l. 1. & l. 4. C. de feriis l. sed & si 26. §. si feria 7. ff. ex quib. caus. maj. Et de hisce, Repentinis saltem feriis, intelligi debet, quod dixi: penes Imperatorem esse potestatem ferias indicendi.

34. Constituantur autem feriarum hæ, à Principibus varias ob causas, plerumque ob rem bene, maleve in Repub. gestam ob imminens belli periculum, ob hostilitatem, seditionem & c. his autem semel constitutis omnis homo à curis & laboribus prophanis cessare, & cultivantum divino operam dare debet arg. l. omnes 7. vers. in eadem observatione C. de feriis & l. fin. C. eod. nisi vel pietas aliud suaderet, Luc. 14. vers. 3. 4. & 5. vel summa necessitas urget et c. fin. in fin. Extr. de feriis necessitas enim facit alicuius licitum c. quod non est 4 Extr. de Reg. Jur. Hinc asserunt Dd. quod debitor de fuga suspectus capi & detineri possit, etiam in feriis divinæ Majestati dedicatis, quoties se. periculum est in mora gloss. ad l. fin. C. de feriis imo in summis solemnitatibus id fieri posse ex Alberic. notat Beckius de Arrest. c. 10. n. 1. feriis itaque id agere licere, quod noceret præteritis dixit Macrob. d. lib. 1. Saturn. c. 16. Gothofr. ad Rubr. ff. de feriis.

*Jus concedendi absolutam & plenam securitatem
sive saluum per Imperium conductum.*

35. Securitatem, saluum conductum, Salvæguardiam, fidem publicam germanicè *Sicher Geleit* / pro synonymis hic accipimus, licet alias, & quidem accuratius loquendo illa nonnihil inter sese differant, uti videre est ex Becht de Securit. & salvo conduct. c. 1. th. 9. 10. & 11. Non autem unius generis est Securitas, nam aliam Princeps vel Dominus, ratione territorii sui transeuntibus concedi, *Die alteitliche Dbrigkeit / auff Keyserlicher freyer Heer vnd Reichsstrassen*; Alia est securitas seu saluus conductus, qui honoris gratia Electoribus præstatur vi & autoritate A.B. Carol. IV. c. 1. Alia denique qui delinquentibus concedi solet Henr. Brunning. de var. univers. specieb. conclus. 30. in pr. De priori, muti ferè hic sunt Dd. & sicco, quod dicitur, pede illam prætereunt, cum inter Regalia non referatur, sed jurisdictionis pars sit & territorii, ut volunt Wesenb. conf. 33. n. 3. & 10. Thom. Michael. de SS. Cesar. ac stat.

Et stat. Jurid. conclus. 50. lit. B Christoph. Müngius de superiorit. territor. & ejus jurib. c. 5. n. 67. Andr. Knich. de jure territor. c. 4 n. 458. Inest autē huic non tantum securitas & defensio, sed etiam facinorosorū puniatio, sine qua jus securitatis consistere non potest. l. congruit 13. ff. de officio Praefidis arg. l. 1. §. quies 12. ff. de offic. praef. Urbi quā mobrem etiam in plerisque locis aluntur, & alendi iunt, dispositi milites stationarii, ut eos appellavit I. & in d. l. 1. §. quies 12. ff. de offic. praefect. urb. vel stipendiarii vulgō Aufreuter/ Stallbrüder/ Einspänniger/ quibus viarum cura demandata est, daß sie das Gleit bereiten Wehner. pract. Observat. vers. Gleits Gleitliche Obrigkeit. Sic nec alteram illam securitatem inter Regalia referendam esse existimo, cum Electoribus ea ipsa, tempore electionis tantū specialiter à lege sit indulta, & putat Andr. Knich de Saxon non provoc. jure, verbo Ducum c. 5. n. 102. pro superioritatis symbolo sumi vocabulum securitatis vel Gleit/ quando sc. Principes & Proceres Imperij conducere tenentz Electores ad locum Electionis, secundum dispositionem aureæ bullæ c. 1. in. pr. qua in re tamen vix ei poterimus adstipulari. Restat itaq; tertia securitas vel salvus conductus, qui delinquentibus concedi solet, & quidem pro aversione periculi carceris; Sciendum autem praestari hoc in casu solere salvum conductum duplici modo: 1. ut accusatus defensionem suam aut assertam innocentiam deducat & probet, vulgō Gleit zu Aufsführung berühmter Unschuld/ item zu Rechte vnd vor vnrechter Gewalt/ Et hanc securitatem civilibus legibus inspectis, à nullo alio, quā summo Principe concedi, l. relegati 4. in fin. ff. de pœnis ac inter Regalia referri posse, existimant nonnulli, cum speciem habeat gratiæ dandæ, & facultatis criminum condonandorum, quod solius esse Imperatoris jam supra monui. Verūm refellitur illorum opinio quotidianā, ni fallor, experiētiā, videmus enim non tantum Principes & status Imperij, sed etiam Civitates municipales & Nobiles, meram Imperium habentes, salvum conductum hoc in casu quotidie concedere, Dn. Arum. discurs. 1. ad. aur. bull. th. 18. & recte quidem; cum enim sententiam illi in criminibus ferre omnes possunt & debent, ad eam vero nisi accusatus auditus sit, perveniri nequeat, fas quoq; est, ut salvum conductum petentibus, illos concedere posse dicamus, ne alias Judiciorum tela impediatur. Dn. Arum. de discurs. 1. th. 18. Accedit, quod securitas hæc data tantum intelligatur, ut dixi: zu Rechte/ vnd vor vnrechter Gewalt/ item, zu Aufsführung berühmter Unschuld/ quā non obstante, Reum, si modo sufficienter convictus sit, adhuc in carcerem conjici & puniri posse, asserit Moller. 2. Semestr. 1. in fin. ubi & Lipsiæ ita decisum esse refert.

36. II. Præstari quoq; & quidem ex causa aliqua delinquentibus foret plena & absoluta quædam securitas, quâ obstante, Reus licet convictus postmodum sit, vel delictum confessus fuerit, ad supplicium tamen trahi non debet, salvum enim conductum ejusmodi aut non facillè concedendum, aut concessum omnino servandum esse, tanquam æquius & verius defendit *Pruckman. §. Soluta potestas c. 4. membr. 2. effect. §. n. 28. & seqq.* quod & verum esse in Barunitis probat *Fachin. 9. Controvers. 9.* in homicidis *Henricus Bruning. de var. univers. speciebus. conclus. 30. in fin.* Et hanc securitatem inter Regalia referendam esse, non absurdè quis dixerit, non tantum exinde quod olim solus Imperator, in signum supremæ suæ eminentiæ, eam delinquentibus concesserit, uti constat ex *l. relegati 4. in fin ff. de Penis* verum etiã quod naturam illa sapere videatur facultatis criminum condonandorem; Unde Hispaniæ Rex Carolus V., Mediolanensibus regiam ferè potestatem concedens, delictorum veniam largiri, & salvum conductum seu securitatem Reis criminum dare, nominatim excepit *Bodin. lib. 1. de Repub. c. 10. pag. mihi 255.* quod etiam suo tempore de Reservatis Principis, ibidem adhuc fuisse, testatur *Meuoch. de arbitr. judic. question. l. 1. quest. 81. n. 6.* Hodiè tamen & hoc in casu mores suam in potestatem redegerunt Leges, primo namq; Principibus etiam Germaniæ inferioribus, hoc jus competere, asserunt, *Fariac. pract. crimin. lib. 1. tit. 1. quest. 6. n. 10. Thom. Michael de SS. Cas. Majest. & Stat. Jurisdic. Conclus. 47. lit. C. & moribus* obtinuisse, ut si nova nupta in Principis aulam solenniter inducatur, malefactores currui inhaerentes, sine periurii noxa securitatem, ex intercessione novæ nuptæ, mereantur, author est *Henr. Bruning de var. univers. speciebus. Conclus. 30. in pr.* Deinde securitatem ejusmodi & ab iis impetrari posse omnibus, qui universalem dicuntur habere Jurisdictionem, annotatum reliquit *Thom. Michael d. tr. Conclus. 47. lit. C. in fin.* qui tamen, si de omnibus illis, qui mero gaudent hodiè imperio, & omnimodam tantum habent Jurisdictionem, hoc intelligi vult, vix ac ne vix quidem defendi poterit.

37. Ut autem non facillè concedenda Securitas hæc, ita concessa, semel, servari, nec sine justa causa rescindi debet ex *Cyn. in l. presentin. §. C. de his qui ad Ecclesiam confug. Cagnol in l. ea natura cavillationis n. 23. ff. de Reg. Jur. Jason. ad l. conventionum n. 3. ff. de Pactis docet Coler.*

de

de Process. executiv. part. 4. c. 1. n. 185. 186. & seqq. Fachin. lib. 9. Controv.
cap. 59. Farinac. pract. crimin. lib. 1. tit. 1. quest. 6. n. 27. & lib. 1. tit. 4. quest.
29. n. 95. & seqq. quid enim tam congruū fidei humanæ, quam ea
quæ semel placuerunt servare? l. 1. in pr. ff. de Pactis l. 1. ff. de Constitut.
pecunia unde etiam hosti fidem datam servandam esse rectissime statuit
Augustinus in c. noli existimare cap. 23. quest. 1. Fachin. lib. 9. controv.
c. 58. Bronch. 1. EVANTIO PAV 29. & vulgare est, quod securitatis promissio
habeat sese instar conventionis, quæ ab initio equidem voluntatis
est ex post facto autem fit necessitatis, cum semel institutæ obligationi,
alterâ parte invitâ nemo contra venire queat l. sicut 5. C. de obligat. &
Actionib. Turpe est, inquit Belisarius apud Procopium, tum omnibus ho-
minibus, quibus vel minima cordi est virtus, tum maximè principibus,
fidem fallere, & Erasmi. in Instit. Princip. ait Principum ea debet esse fi-
des in præstandis iis quæ recipiunt, ut simplex horum promissum, san-
ctius sit quovis aliorum jurejurando. Unde Bald. Consil. 327. Principes
& Reges unum habeant calamus, unamq; linguam, quia scriptum est,
quæ processerunt de labiis meis non faciam irrita.

38. Ex quibus omnibus rectissime jam inferitur: I Non debere Prin-
cipem Reo facile impunitatem promittere, ut is delictum fateatur, &
confessum tamen nihilominus postea condemnare ac punire Covarr.
lib. 1. var. resolut. c. 2. in fin. ferè Fachin. lib. 9. Controv. c. 61. II. offendenti
illum, qui à principe salvum habet conductum, publicam fidem
frangere, & per consequens in crimen læsæ Majestatis incidere l. 1. ibi:
adversus ejus securitatem ff. ad L. Jul. Majest. & per illum text. Dd. com-
muniter quod ego tamen verum tantum existimo in casu, ubi data à
Principe securitas, in contemptum ipsius dicitur violata, ne alioquin om-
nes, qui vel leges Principum, vel eorum mandata, quovis modo vio-
larunt, statim læsæ Majestatis Rei appellentur Fach. lib. 9. Controv. c. 60.
III. Concessionem salvi conductus ad veniendum, recedendi quoq;
facultatem liberam continere, securitas enim veniendi, & securitatem
recedendi includit Minsing. 1. Observat. 82. nec venit securè, qui non po-
test redire, inquit Bartol. ad l. 1. n. 8. C. de Navicular. per. jura ibid. allegat
IV. Impium esse Constantiensis Synodi decretum, quod habet: Hære-
ticis non est servanda fides, cujus documentum admodum triste, cru-
deli quodam supplicio, præbuit Johannes Hussus, circa Annum Christi

145. *Chytr. in Chronol.* Et forsā similis perfidiæ exemplum Wormatiæ in Lutherum statuisse purpurati isti Patres, si Carolus V. Imperator eam maculam Majestati suæ & nomini Germanorum adspergi fuisset passus, nec Ludovicus Elector Palatinus adeo masculè consiliis ejusmodi exitalibus sese opposuisset, uti videre est ex *Schleid. lib. 3. comment. ferè in pr. V.* Turpiter peccare illos, qui verborum magis arte, quam aperta fide, fidem promittunt, & subtiles quasvis interpretationes adversus promissiones & juramenta excogitant *Warnem de Erenb. lib. 2. de faderib. c. 1. n. 143.* quacunq; enim verborum arte quis juret, Deum tamen, qui conscientiæ testis est, ita illud accipere dixit Isidorus, sicut ille, cui juratur, intelligit, & in fidei promissione non solum quid concedens verum etiam quid recipiens verosimilior cogitavit inspiciendum esse, monet *Bald. conf. 414. vel 5. Menoch. de Arbitr. judic. quest. cas. 336. n. 15.*

Jus concedendi per Imperium inducias moratorias.

39. Inter majora Regalia refero quoq; Jus concedendi debitoribus per Imperium inducias moratorias, vulgo *Anstandsbrieff / oder Quinquennell* *Andr. Knich. de Saxon. non provocand. jur. verb. Ducum c. 5. n. 452.* quæ pro temporum diversitate induciæ annales, item quinquennales, *l. fin. C. Qui bon. ced. post. literæ dilatoria, moratoria dilationes ac simpliciter dilaciones appellantur l. universa 4. C. de Precib. Imperat. offerend. Coler de Process. executi part. 1. c. 4. n. 14.* & non nisi à solo Imperatore *d. l. fin. C. Qui boni ced. post. d. l. universa 4. C. de precib. Imperat. offerend. Reformat. Guter Policcy zu Augspurg An. 1548. sub tit. von verdorbenen Rauffleuten / Policcy Ordnung zu Franckfurt de An. 1577. tit. 23.* vel ejus Consistorio firmiter indulgentur *Andr. Knich d. c. 5. n. 459.* ut & in Gallia non nisi solius Regis rescripto. *Cujac. 2. Observat. 10.* Non autem in totam auferunt creditoribus Jus suum, sed differunt illud, tantum ad certum & modicum quoddam tempus, *Coler. de Process. executiv. d. p. 1. c. 4. n. 14.* ut interea, à molestis interpellationibus creditorum tuti debitores, sese paululum recolligere & ad pinguiorem fortunam pervenire possint. Et ut plenissimum effectum sortiantur hæc beneficia, dilatione hac pendente, nec usuræ currunt, nec id quod interest præstatur. *arg. l. non solum s. s. illud 2 ff. de Liberat. legat. Peckius de jure sistendiq. 45. n. 20.* Ad fidejussores autem debitorum non extenduntur. *Coler. d. c. 4. n. 17.* Cum personalia sint beneficia seu privilegia, quæ non trahi debent de persona ad personam, nec de loco ad locum *c. privilegium*

gium Extr. de Reg. Jur. in 6to. Cagnol. in l. in omnibus causis 68. n. 8. & in
ibiq; Decius n. 6. ff. de Reg. Juris.

40. Ut autem validæ sint & firmæ Induciæ hæc moratoria, requiri-
tur ante omnia debitores fortuitis ex causis, facultatibus lapsos esse d.
Reformation guter Policey zu Augspurg de An. 1548. sub tit. Von ver-
dorbenen Kauffleuten & d. Policey Ordnung zu Franckfurt. de An. 1577.
tit. 23 ibi: So meynen wir hiemit ernstlich / vnd wollen / daß ihnen sol-
che moratoria oder Quinquenell hinfüro nicht mehr gegeben werden
sollen / wir / oder vnser Nachkommen Römischer Keyser oder König
seyn den von der Obrigkeit / darunter solche verdorbene Kauffleute ge-
fessen / zuvor eigentlich berichter / oder das dieselbe Kauffleute glaubliche
Vhrkund / oder Schein fürbringen / das sie auß vnversehnen zuacstän-
denen vnsfallen / ihrer Leib oder Güter verdorben / vñ auffgestanden seyn /
vnd das in solchen Fällen die moratoria oder Quinquenell statt haben.
Wo aber die anderer gestalt / vnd mit verschwiegener Warheit auß-
brache oder erlangt werden / alsdann sollen sie Kraffeloff vnd vnfür-
träglich seyn vnd dafür gehalten werden. Deinde; ut idoneam fidejus-
sionem super debiti solutione adveniente illo tempore præstet debitor
d. l. universa 4. C. de precib. Imperat. offerend. nam ante prælitam hanc
Cautionem non gaudet beneficio dilationis Gail 2. Observat. 46. n. 14.
Bernhard. Wurms. prætic. Observat. tit. 28. Observat. 9. Peck de jure si-
st. an. l. c. 45. n. 20. Sed potest pro debito condemnato incarcerati, quo-
usq; satisfaciatur Bernhard. Wurms. de Observat. 9. qua in re melioris con-
ditionis in Gallia videntur esse debitores, ibi enim Reus auditur, dans
qualemcumq; fidejussorem. quod si non potest, juratoricæ cautioni com-
mittitur, teste Gothofr. in not. ad d. l. universa 4. C. de Precib. Imperat. of-
ferend. Sunt deniq; casus nonnulli, in quibus indulta hæc morato-
ria locum nullum habere dicuntur, qualis est, 1. Si debitum post im-
petratam dilationem contractum sit Coler d. c. 4. n. 14. in fin. 2. quan-
do de dote uxoris repetenda, aut causa alimentorum agitur Peckius d.
c. 45. n. 26. 3. Si sententia contra debitorem lata sit, à qua non est, ap-
pellatum Gothofr. in not. ad d. l. universa 4. C. de precib. Imperat. offerend.
& plures de quibus passim, Dd.

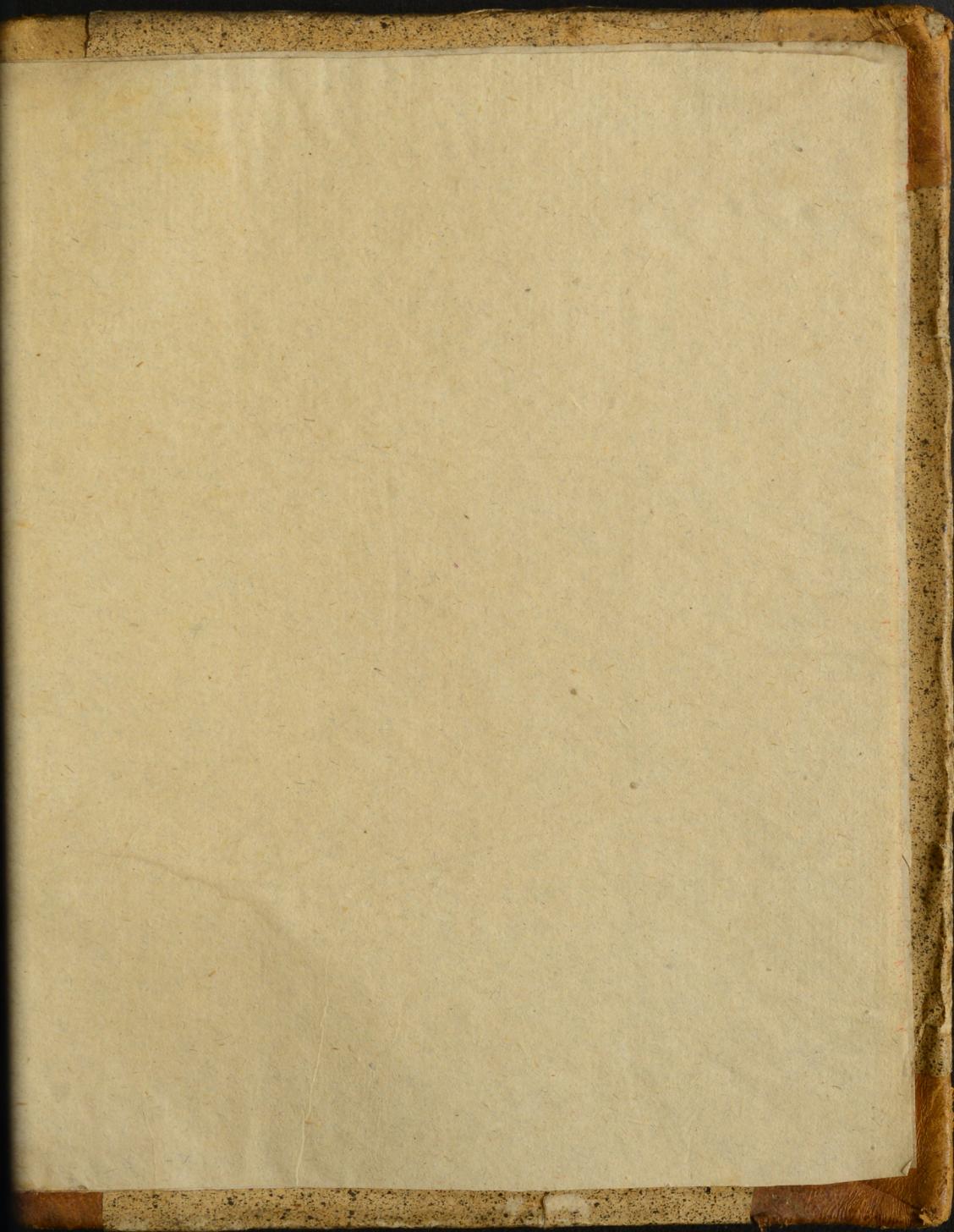
41. Vindicant quoq; & reliqui Principes nostri Germaniæ sibi Jus
quoddam, huic non ab simile, quando certis ac urgentissimis ex causis
& qui-

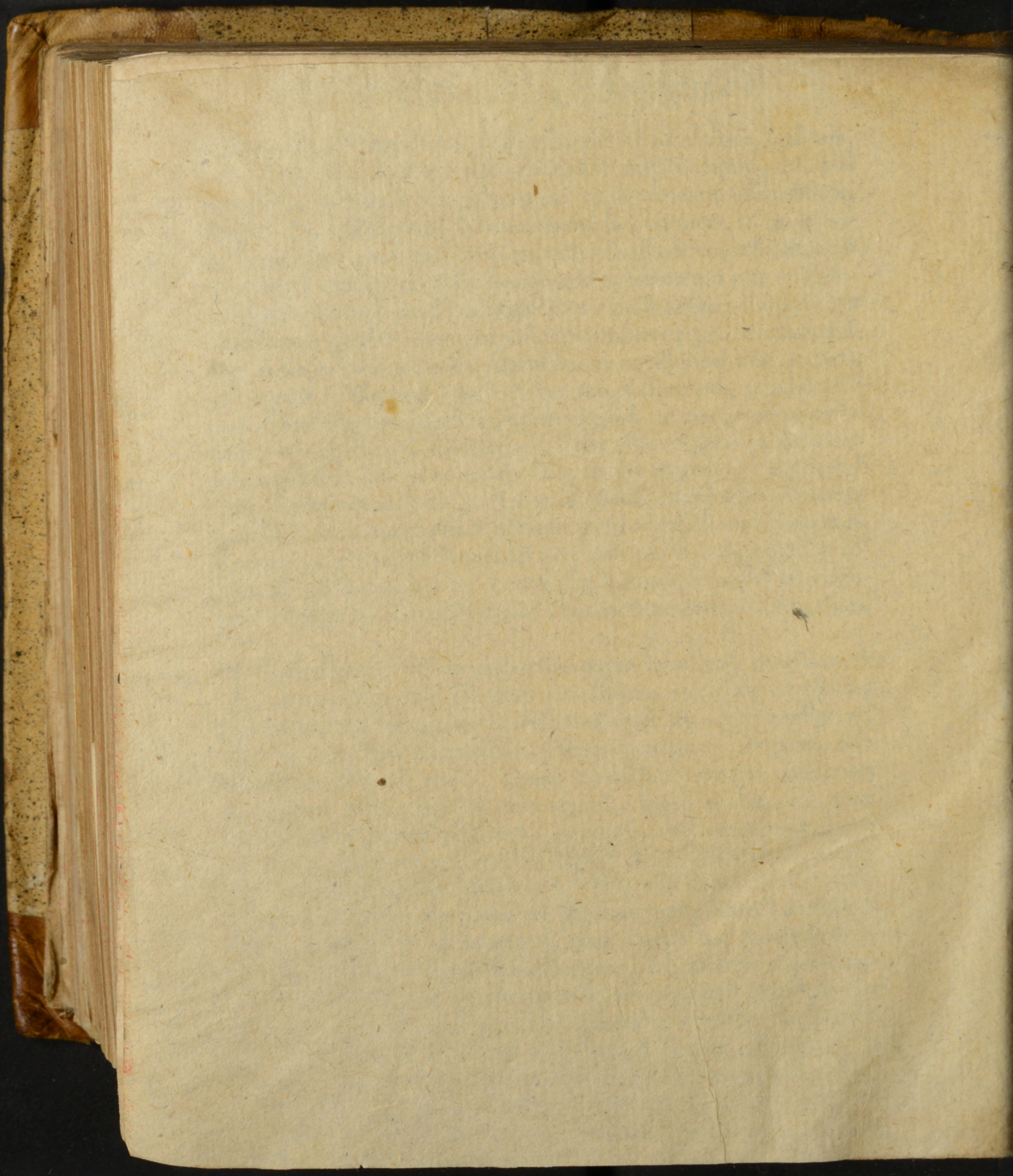
& quidem ad instantiam suorum subditorum, generalia in suis territoriis permittunt moratoria, quibus non uni tantum vel alteri, sed omnibus ferè debitoribus sine discrimine consulunt, ab interpellationibus creditorum ita eos liberant, ut oppositâ saltem exceptione hac moratoria, securi plane sint & omnes solvendi molestias & sollicitudines interim deponant, quale Indultum & in hac nostra Provincia Megapolitana, vidimus hæcenus non tantum ad certum quoddam tempus introductum & permissum, verum etiam aliquoties renovatum sc. cum usus hoc ita exoptulet & res. Verum licet spatio temporis, in privilegio moratorio præfixi, ad sortis solutionem condemnari regulariter nec possint, nec debeant debitores, usuras tamen in singulos annos exsolvere coguntur, nisi malint in sortem simul & usuras condemnari. Deinde, cum generale, ut dixi, hoc sit Indultum & magis privilegium causæ vocari possit *l. privilegia 196. ff. de R. 4.* nec uni tantum vel alteri debitori concessum, sequitur, illud etiam ad fidejussores rectissime extendi *arg. §. exceptiones 4. Inst. de Replicationib.* ubi enim genus actionis, sive causa ipsa privilegium induxit, ibi, ad quemvis etiam persecutio ejus deveniret, nõ deficere debet ratio auxilii ut loquitur *Id. in l. in omnibus 68. ff. de R. 1.* Quod si priores creditores jam minus sint idonei, vel suspecti, poterunt creditores, non obstante moratorio, renovationem petere cautionis, vnd muß der Debitor ihnen alsdann anaenehmere Versicherung thun/ uti quotidie hic observari & practi-
cari videmus.

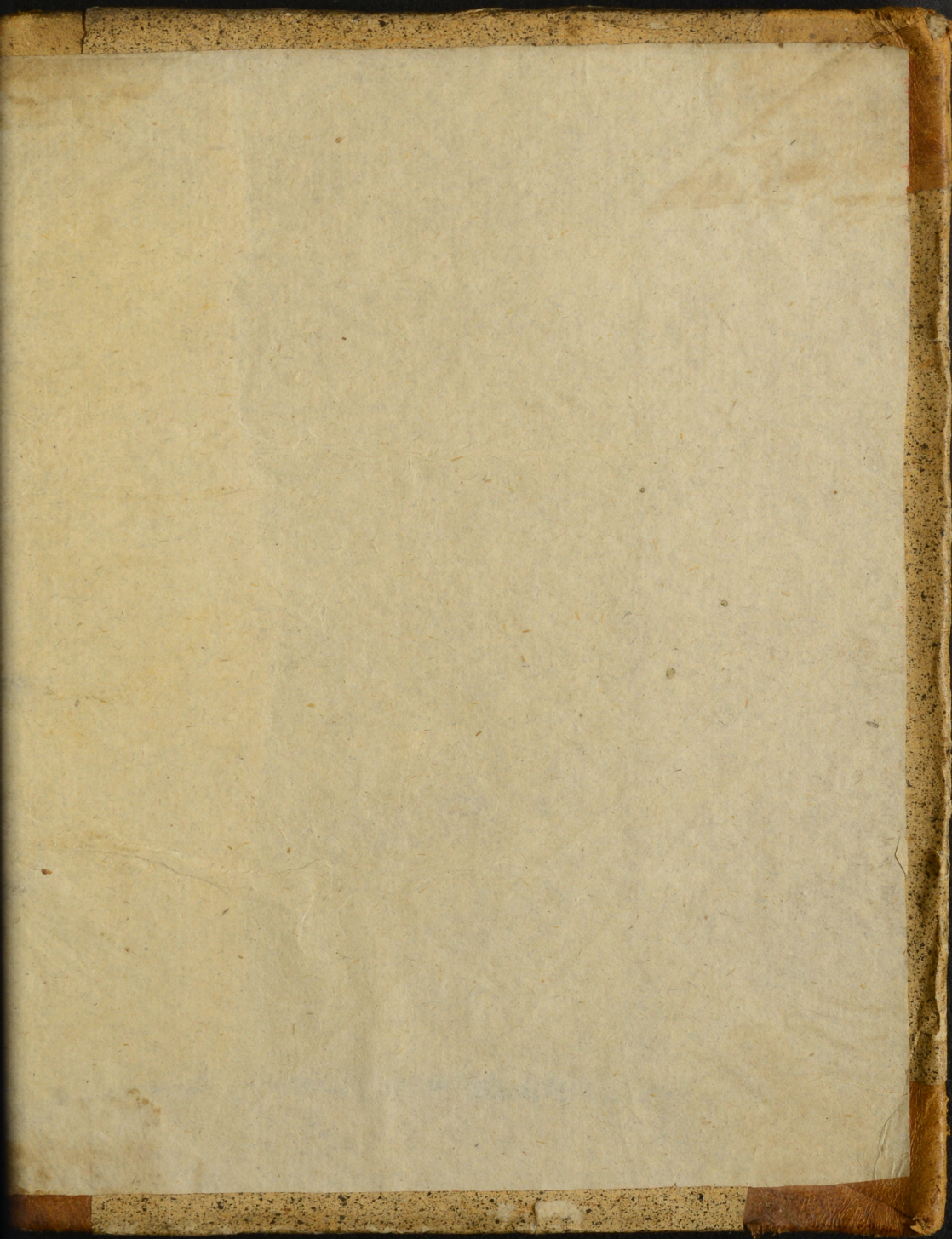

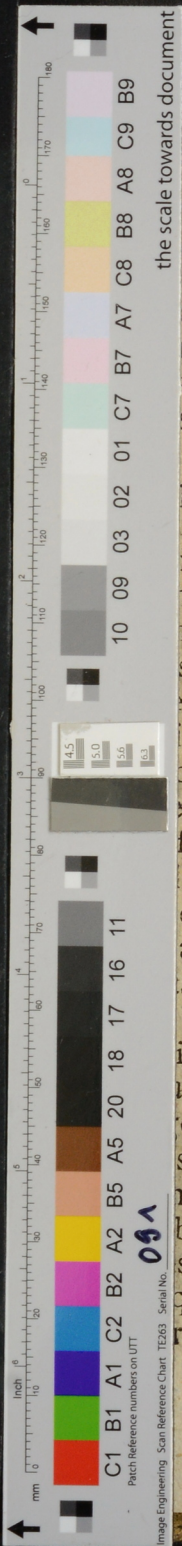

fatius fuisset, et publicae rei magis ac-
mmo et analogiae iuris Norici conuenien-
ollere praediorum, quae dicuntur, ac-
n? De hoc ipso, (mi care lector) alii
s admonere iuuat, ciues Noricos, ruri-
s, aliis uinculis deuinciri ad uasallorum
eo dirigendas, ne publicae leges post-
praediorum commercio, respublica ipsa
i capiat: in ceteris autem suam quisque
itur. Factum ergo inde est saepissime,
n leges domesticae et peregrinae dant,
orum conditione et dominorum commo-
s, uasallis, aliquam aeris summam, cer-
ruallis repetendam, soluentibus, (lau-
um innuo) mansionem extra praedium,
oitari debet, sibi habendi libertas condone-
equenter accidit, et adeo in contradictis
fuit, ut, si, quemadmodum nemo dubi-
ium frequentia ad ius aliquod non scri-
dum ualeat, legem antea exhibitam,
agistro, ita declarandam esse censeamus,
s praedium, cuius habitatione non fru-
, aut eius aliis locandi permissionem,
i interuentu, obtineat. Atque ita eius-
nus in re emphyteuticaria non amplius
rotii, sed eius naturae, perinde ac olim in-
s, annumerandum erit. Id igitur, quod
n fiscalium in ditione Norica iuris com-
bus singulis, unius reipublicae ciuibus,
s conuertere liceat. Adhaec in eo re-
quam uersamur, ut ad uicinorum exem-
ra conformare debeamus. In supra
alle-

the scale towards document